

Čez trpljenje v odrešenje

Da naj kaj napišem za velikonočno številko, sem povabljen. Le kaj naj bi povedal? Kako se narava pomladno prebuja v novo življenje? Na ta način v marsikaterem časopisju radi obidejo religiozno vsebino Velikega petka in Velike noči. Nič kaj posrečeno, kajti sovpadanje pomladi s praznikom Kristusovega vstajenja velja le za severno poluto zemeljske oble, onkraj ekvatorja se zdaj začinja zima ali jesen.

Kaj torej ponuditi v branje? Ko pa toliko misli roji okrog svetega trojneva! "Saj je snov grandiozna!" bi rekel, kakor je resnično rekel Oton Župančič v pogovoru z znanim estetom, frančiškanskim duhovnikom dr. Romanom Tomincem, ko so v Ljubljani prvič pripravljali uprizoritev dramatisiranega Pasijona v državnem gledališču. Dobra oznaka! Grandioznost je treba gledati v vsej organski celoti, od Zadnje večerje in Judovega izdajstva čez Oljsko goro in Kalvarijo do vstajenjskega jutra.

Strmim pred človeško hudobijo in prostovoljnostjo Jagnjetove žrtve, strmim pred skrivnostjo trpljenja sploh, strmim pred nepojmljivim čudežem vstajenja, radujem se zaradi milosti odrešenja.

Pred odrešenjem in vstajenjem je trpljenje, celo trpljenje Nedolžnega. Ni ga razumnega bitja, ki se ne bi kdaj v življenju srečalo z boleščjo v duši in boleščjo v telesu. Iz bolesti in iz boleščine vpije vprašanje: odkod, zakaj trpljenje? Da je posledica izvirnega greha? Seveda je to v mnogočem res. Da je trpljenje posledica osebne krivde, je tudi kdaj res, pa ne vedno. Eden od dveh s Kristusom križanih razbojnikov priznava: "Midva po pravici trpiva, ta pa je nedolžen".

Toda zakaj in čemu trpi nedolžni otrok, ranjen ali ubit pod bombardiranjem v zadnji vojni. Kolikokrat je bilo slišati takrat osuplih vprašanj, zakaj, kako more dobri Bog to dopustiti. Enaka vprašanja vpijejo danes iz balkanskega pekla.

Z vsesplošnim pojavljanjem trpljenja v življenju človeka si belijo glave učeni misleci in neuki trpini, poleg njih tudi bedaki. Takšni so bili nič kaj nežni prijatelji svetopisemskega očaka Joba. Trpljenje ostane konec koncev vedno skrivnost, kakor je skrivnost tudi v pojavu hudobije. Naj še tako in toliko vrtamo v globino obeh teh skrivnosti, priplava na dan moder Shakespearov izrek: "Gospodje, med nebom in zemljo so stvari, ki jih Vaša šolska modrost ne razume". Pretresljivo je, da ima vsakršno trpljenje očičevalno in odrešenjsko moč. Kako? Le v luči tiste grandioznosti, ki je obsežena v Velikem petku in Veliki nedelji. Veličastna zmaga dobrega nad zlom razodeva, da ni odrešenja brez prejšnjega trpljenja, da ni vstajenja brez prejšnje smrti. V velikonočnem jutru gledamo veličastno zmago Dobrega nad Zlom, zmago milosti nad hudobijo, plačilo za prestano trpljenje, povečanje zaradi prejšnjega ponižanja, iz velikonočnega jutra raste naše lastno upanje.

Kaj bi rekli za letošnjo Veliko noč? Kje? Najprej med slovenskim narodom: nekaj novega bo. Kaj pa? Po dolgih mukah, ovirah, ideološki previdnosti, se bo vendar uvedlo televizijsko snemanje in neposredno predstavljanje nedeljske maše iz Ljubljane.

V naši bližini, skoraj pri sosedovih, pa je tako, da bi mogli reči kakor Pilat o Kristusu, ko ga je razbičanega, okrvavljenega in s trnovo krono pokazal podivjani množici: "Glejte, človek!" Recimo torej: "Glejte Bosno, glejte Krajino, glejte onečaščene device, glejte bosansko ženo, na ukaz in pod prisilo onečaščeno od lastnega sina, glejte sestradane otroke s prestreljenimi udi! In glejte zverine v človeški podobi! Glejte sadiste s porogljivimi obrazi! Glejte deželo, ki mora ponavljati zgodovino v borbi "za krst časni i slobodu zlatnu" (Mažuranić)." Zmota se mora izdivjati, je leta 1942 rekel rajni msgr. Jakob Ukmar. Žal ne samo v Bosni. Zmota, pokvarjenost, hudobija, divja še marsikje po svetu. Divja tudi tam, kjer še ne teče kri, divja v nemoralnih in premetenih računih med tistimi, ki imajo v rokah vajeti svetovne politike.

Ah, pa mar ni bila bosanska tragedija že napovedana v Medjugorju. Drobnost zrnca podatkov za tako domnevo nosim v srcu že več kot šest let, napoved pa je bila dana pred osmimi ali devetimi leti. Očitno je, da se hočeta zmota in hudobija izdivjati do konca. Kakor mnogokrat v zgodovini človeštva, kakor sta se izdivjali nad Kristusom. Toda prav Kalvarija je odprla pot v vstajenje in odrešenje. Aleluja!

STANKO ŽERJAL

Sodelavcem, zvestim naročnikom,
bralcem in podpornikom
ter vsem Slovincem želi
vesele velikonočne praznike

NOVI LIST

Stališče Ssk o referendumih

V nedeljo, 18., in v ponedeljek, 19. t.m. bodo v Italiji odprta volišča za referendume. Volilci bodo imeli kar precej dela, saj se bodo lahko izrekli za ali proti ukinitvi kar 9 zakonov ozioroma zakonskih določil, in sicer: 1. o volilnem sistemu za izvolitev 238 od 315 senatorjev, 2. o javnem financiranju političnih strank, 3. o kaznivosti uživanja mamil, 4. o obstoju ministrstva za državne soudeležbe, 5. o obstoju ministrstva za kmetijstvo, 6. o obstoju ministrstva za turizem, 7. o obstoju posebne blagajne za podpiranje razvoja južnih italijanskih pokra-

MARTIN BRECELJ

jin, 8. o vladni pristojnosti za imenovanje predsednikov in nekaterih članov upravnih svetov hranilnic (*casse di risparmio*) in 9. o pristojnostih krajevnih zdravstvenih enot na naravovarstvenem področju.

Visoko število referendumov bo verjetno povzročilo tudi nekaj težav in zmede, saj si je težko predstavljati že to, da bo vsak volilec dodobra seznanjen z zakonskimi besedili, o katerih ukiniti naj bi se izrekel. Ssk ni imela v navadi, da bi svojim volilcem dajala natančnejša navodila, kako glasovati na referendumih, saj je smisel referendumov prav v tem, da se volilci izrečejo prosto, neodvisno od političnih strank. Tokrat pa je Ssk imela za potrebno, da se jasno opredeli predvsem do dveh od devetih razpisanih referendumov, in sicer do zakona o javnem financiranju političnih strank in še zlasti do volilnega sistema za senatno zbornico.

Glede prvega Ssk svetuje, naj volilci prečrtajo na glasovnici (rjave barve) DA, in sicer ne zato, ker bi Ssk bila načelno proti vsakršnemu javnemu financiranju političnih strank, ampak zato, ker je sedanji zakon povsem neučinkovit, kot je jasno prišlo do izraza s podkupninskimi škandali, poleg tega pa tudi krivičen, saj ne upošteva strank, ki niso zastopane v parlamentu.

Kar zadeva zakonska določila za izvolitev 238 od skupnih 315 senatorjev, pa Ssk svetuje, naj volilci prečrtajo NE na glasovnicah (rumene barve). To pa zato, ker bi zamenjava sedanjega proporcionalnega volilnega sistema z večinskim v načelu oškodovala narodnostne manjšine, kakršna je slovenska. Seveda bi bilo tudi ob uvedbi večinskega volilnega sistema mogoče primerno rešiti vprašanje manjšin, in sicer z zajamčenjem njihovega zastopstva v izvoljenih telesih, tako kot že velja za Italijane v Sloveniji in za druge manjšine v Evropi. Toda upoštevati je treba, da pobudniki tega referenduma niso nikoli pokazali najmanjšega posluha za ta problem.

Deželni poslanec Ssk Ivo Jevnikar

»Recipročnost je treba pravilno razumeti«

Nedavna razprava v deželnem svetu Furlanije-Julijske krajine o pogajanjih med Italijo in Slovenijo je deželnemu svetovalcu Slovenske skupnosti Ivo Jevnikarju ponovno nudila možnost, da je poudaril stališča slovenske stranke o tej problematiki. Razprava je sledila poročilu predsednika deželnega odbora Turella.

Zastopnik Ssk je poudaril, da ceni konstruktivni pristop odv. Turella, ki je poudaril, kako se je treba obrniti proti prihodnosti in novim, še tesnejšim oblikam sodelovanja med sosednjima državama. Meja je nedotakljiva, truditi se je treba za njeno preraščanje, ne pa premikanje, je dejal deželni predsednik.

Jevnikar pa je izrekel tudi več kritik in pomislekov o posameznih točkah poročila. Že naslov — »ponovna pogajanja o Osimu« — je bil dvoumen, saj pri slovensko-italijanskih pogovorih ne gre za kako revizijo osimskih sporazumov, ki so veljavni in so predmet mednarodnopravnega nasledstva. Gre za nadgrajevanje vrste dvostranskih sporazumov v iskanju novih oblik sodelovanja v korist obojnega prebivalstva in obeh držav.

Ce se je Turella zavzel za tesno sodelovanje med zunanjim ministrstvom in deželno upravo, ko gre za vprašanja, ki zadevajo naše kraje, je nadaljeval deželni svetovalec Ssk, je treba z obžalovanjem zabeležiti dejstvo, da ne minister Colombo ne italijanski pogajalci niso zaslišali predstavnikov slovenske manjšine, čeprav so obljubili posvete z vsemi krajevnimi dejavniki.

Svetovalec Jevnikar pa je zlasti komentiral izjave predsednika deželne vlade, ko je ta zavračal vsakršno misel na »recipročnost« glede ravnanja s slovensko manj-

Prihodnja številka Novoga lista bo izšla v četrtek, 22. aprila. Zaradi stiske s prostorom nismo mogli v tej številki objaviti vrste prispevkov, ki so nam jih poslali naši sodelavci. Večina teh prispevkov bo prišla na vrsto prihodnjič.

Uredništvo in uprava

šino v Italiji rekoč, da Slovencev ni mogoče primerjati z Italijani v Istri, ker da že 45 let živijo v demokratični ureditvi, zanje pa da je ob širokih in primernih pravnih priznanjih pripravljen v parlamentu zaščitni zakonski osnutek.

Predstavniki Ssk je ugotovil, da v parlamentu ne leži noben zaščitni osnutek razen tistega, ki so ga vložili misovci! Vlada namreč sploh ni povedala, kako si predstavlja zaščito Slovencev, ostale sile pa tudi niso predložile svojih predlogov. Recipročnost je

treba pravilno razumeti. Slovenska manjšina zahteva upoštevanje istih standardov, ki veljajo za vse manjšine. Poleg tega je treba pregledati, kaj je bilo uresničenega iz sklopa določil Londonskega memoranduma in Osimskega sporazuma v Sloveniji in kaj v Italiji. Že površen pregled zakonskih določil kaže, da je Italija v veliki zamudi. Zato se bo vrnila kot bumerang v Italijo zahteva, ki so jo postavili nekateri italijanski člani parlamentarne skupščine Sveta Evrope na Malti, češ da je treba počakati s pristopom Slovenije in preučiti njeno ravnanje z manjšinami! Če gre danes za dopolnjevanje zaščitnih določil, ki zadevajo obe manjšini, nikakor ne bi bilo sprejemljivo spreminjati določila v korist le ene izmed narodnih skupnosti! To, da je treba obravnavati obe manjšini, je 21. decembra 1991 sprejel med obiskom v Ljubljani takratni zunanji minister De Michelis. Italijanska stran je potem storila korak nazaj 14. januarja v Gorici. Zdaj je tre-

▶▶▶▶▶

Čas nejasnosti

Zadnje volitve v Sloveniji so vzpostavile določeno ravnatežje, ki zaenkrat še traja. Zmagovite stranke so svoj volilni uspeh kar najbolje vnovčile. Pri tem prednjačijo liberaldemokrati, ki so si prisvojili vse položaje, kar se jih je v danih okoliščinah dalo. Predsednik vlade dr. Drnovšek brez slepomišenja postavlja na ključna mesta v državni upravi sebi zveste ljudi. Krščanski demokrati, druga najmočnejša stranka, so tudi udeleženi pri tem oblastnem pirovanju, toda ni se moč izogniti vtisu, da jim dolgoročno to ne bo prineslo pretirane koristi.

Kakšen je resnični politični položaj v Sloveniji v tem trenutku, ni čisto jasno. Nihče od glavnih akterjev zaenkrat še ni razkril svojih pravih kart. Postkomunistična levica skuša na vse kriplje skriti svoje udbo-komunistično poreklo in se z nakradnim bogastvom preleviti v spodobne kapitaliste. Zgodba, kakršne poznamo iz zgodovin slavni mafijjskih družin. Petdesetletna »permanentna revolucija« tako dobiva svoj epilog: njenim protagonistom je ves čas šlo predvsem za to, da se dokopljejo do bogastva.

Drnovškovi liberaldemokrati dajejo vtis, kot da kolebajo med lojalnostjo stari nomenklaturi in nečim bolj dostojnim, a v trenut-

nem razmerju sil manj koristnim. Znak tega kolebanja utegnejo biti tudi trenja med Kučanom in Drnovškom, čeprav še ni čisto jasno, ali gre za prestižni spor znotraj družine ali za bistvene politično konceptualne razlike.

Krščanski demokrati se sprenevedajo, da ne vedo, za kaj se gre, v upanju, da volilno telo tega ne bo opazilo, obenem pa računajo na kako drobtinico z bogatinove mize. Račun utegne biti vsaj deloma napačen. Če se bo Slovenija razvijala v smeri demokratične, pravne države, bo prej ali slej dobila svoj »tangentopolis«. Tedaj utegne postati pomembno, kakšne politične kupčije je kdo sklepal.

Prihodnje dogajanje v Sloveniji bo najbolj odvisno od gospodarskega in posledičnega socialnega položaja. Zaenkrat vladi uspeva kupovati socialni mir, toda na račun gospodarske uspešnosti podjetij. Obstaja določena možnost, da bo nenadkriljivemu ekvilibristu Drnovšku uspelo prekrmariti med Scilo delavskega nezadovoljstva in Karibdo izčrpanja gospodarstva. Toda problem, ki ga mora rešiti, je komajda rešljiv: socialno eksplozijo lahko prepreči samo gospodarski vzpon, slednji pa je možen samo z bistvenim zmanjšanjem vlaganj

JANEZ VUK ▶▶▶▶▶

Pogovor s pokrajinskim predsednikom Ssk dr. Bukovcem

Pri Osimu II se na Goriškem poudarja predvsem gospodarska plat

Dr. Štefana Bukovca, pokrajinskega predsednika Slovenske skupnosti na Goriškem, smo zaprosili za oceno trenutnega političnega in gospodarskega stanja. V Gorici je bilo do sedaj ozračje bolj umirjeno, drugačno kot v Trstu, v zadnjem času pa se je precej segrelo tako zaradi afere o podkupninah kot tudi pogajanj med Italijo in Slovenijo za posodobitev osimskih sporazumov. Ker je dr. Bukovec tudi gospodarski izvedenec, smo mu postavili nekaj vprašanj še s tega področja.

Štefan Bukovec

Kako ocenjujete trenutno politično stanje na Goriškem, predvsem po izbruhu znanih škandalov?

Škandali o domnevnih podkupninah v zvezi z gradnjo veleblagovnice COOP in tovornega postajališča v Štandrežu ter približno ducat sodnih obvestil, ki so jih v zvezi s tem prejeli vidni goriški politiki, profesionalci in podjetniki, so močno pretresli običajno sicer umirjeno goriško politično sceno. V središču pozornosti javnega mnenja je sistem političnih strank, ki so zaradi raznih oblik podkupnin in izsiljevanj prišle ob vsak ugled in so v svojem delovanju povsem paralizirane. Nekaj znakov življenja daje edino DC, ki je ob splošnem nezanimanju v teh dneh izvedla svoj »prenovitevni« pokrajinski kongres.

Škandali so najbolj odmevali v okviru upravnih koalicij, ki vodi goriško občino. Župan Tuzzi je odvil mandat dvema odbornikom in je s tem zapečatil že itak močno kompromitirano situacijo svoje uprave. Do konca tega meseca bo moral v okviru sedanje ali morda tudi razširjene večine pre-

veriti možnosti za predstavitev novega programa in novega odbora, ki naj bi ga sestavljali poleg politikov tudi zunanji tehniki. Pri tem bo moral tudi paziti, da ne zadene ob čer, ki jo predstavlja gradnja šole za finančne stražnike, ki je še vedno v središču pozornosti goriške javnosti.

So se tudi v Gorici zaostri odnosi med italijansko večino in slovensko manjšino zaradi pogajanj za Osimo II. in kje so znaki te napetosti najbolj vidni?

Na Goriškem Osimo II. ni imel take odmevnosti kakor v Trstu, zato v zvezi s tem problemom tudi ni bilo čutiti znakov kake večje napetosti med tu živječima narodnostima. Sploh pa so mednacionalni odnosi na Goriškem še kar umirjeni in pri Osimu II. je stopila v ospredje gospodarska plat pogovorov, saj je predstavnik goriškega gospodarstva predvsem zanimala možnost, da bi obmejna prosta cona, ki jo je listarski Trst tako odločno odklonil in obsodil, prišla na goriško področje.

Kakšen je trenutni gospodarski položaj na Goriškem in kolikšno je sodelovanje s Slovenijo, predvsem z obmejnimi kraji?

Splošno nazadovanje gospodarstva v državi je seveda negativno vplivalo tudi na ekonomske tokove v goriški pokrajini. Pri tem so bile še najbolj prizadete storitvene dejavnosti (zlasti prevozi) in, sicer v nekoliko manjši meri, tudi distribucijska dejavnost, ki si v zadnjem času nekoliko opomogla zaradi porasta nemške marke, s katero še kar precej razpolagajo klienti iz Slovenije. Precejšnja je kriza tudi na področjih uvozno-izvoznih in špedicijskih dejavnosti, kjer se pa v zadnjih

mesecih kažejo znaki rahlega izboljšanja. Razvidno je torej, da le poživitev stikov s Slovenijo omogoča preživetje Gorice in njenega zaledja. Najslabši pa so podatki, ki prihajajo z industrijskega področja, kjer sta v velikem zastoju za Goriško najpomembnejši panogi kovinarske in mehanske industrije.

Tudi brezposelnost se je občutno povečala in dosegla stopnjo 13%.

Kje vidite možne izhode iz vsesplošne krize v Gorici?

Težko je dajati recepte za ozdravitev in poživitev goriškega gospodarstva. Eno pa je na dlani: glavni pogoj za poživitev in utrditev prijateljskih, korektnih in poštenih odnosov s sosednjo Slovenijo, ki ne morejo mimo priznanja in upoštevanja slovenske manjšine kot tvornega sodelavca pri vzpostavljanju teh odnosov.

Poleg tega pa mora Gorica navezati primerne stike s podonavskimi državami in v tem okviru odigrati vsedržavno vlogo buditelja gospodarskih in kulturnih dejavnikov, ki so neobhodno potrebni za ponoven gospodarski vzpon.

Pogovor je zapisala
Helena Jovanovič

Čas nejasnosti

◀■■■ ■
v socialne programe, predvsem pa prenehanjem vlaganj v bankrotirane projekte komunistične nomenklature, ki dušijo gospodarstvo, a so še vedno glavni vir njene moči.

Opisani položaj je idealen teren za politične demagoge. Združena lista je ob zakonu o zamrznitvi plač nazorno pokazala, da je v vsakem trenutku pripravljena izkoristiti delavsko nezadovoljstvo sebi v prid. V primeru bistvene ogroženosti interesov njene nomenklature pa si bržkone ni moč delati iluzij, da bi to nezadovoljstvo tudi sama spodbudila. Zato je podpora Drnovšku vsekakor nujna.

Prihodnje politično delovanje bo bržkone vse bolj potekalo vzdolž prelomnice, ki ločuje stare komunistične koristolovce od zaresnih demokratičnih sil. Kdo bo na kateri strani, je težko napovedati. Celokrajanski demokrati v tem niso povsem zanesljivi, kajti tudi med njimi so pripadniki starega establišmenta, njihov vpliv v stranki pa ni zanemarljiv. Od tega pa je odvisno, kako hitro se bo Slovenija razvijala v smeri demokratične države — če ne bo šla nemara celo korak nazaj.

Poziv slovenskih ustvarjalcev v Italiji

Slovenski ustvarjalci v Italiji z veliko tesnobo gledamo, kako pozornost do umetniške in ustvarjalne dejavnosti v zadnjih letih strmo pada. Naš prostor postaja tako povsem nepreskrbljen glede ustreznih institucij, prostorov, profesionalnih moči in sredstev, ki bi omogočala, da se slovenska kultura razvija in enakopravno vključuje v svet, ki nas usodno obdaja in določa. Zavedamo se izpostavljenosti naše skupnosti in velike vloge, ki jo lahko ima prispevek umetnosti in znanosti k življenju v obmejnem prostoru. Prav tako pa vemo, da bi morali imeti vsaj minimalne pogoje za razvijanje in uveljavljanje svoje ustvarjalnosti, če naj še bomo živi del slovenskega duhovnega prostora in njegovo okno v svet.

Stiska, v kateri smo se znašli, jemlje našemu delu smisel in perspektivo.

Zato nagovarjamo slovensko javnost in njeno politično zastopstvo tako v Italiji kot v Sloveniji, da ustavi siromašenje naših kulturnih institucij, da omogoči objavljanje, izmenjavo in nastopanje z našim delom, s katerim želimo ohraniti naš duhovni obraz.

Likovni, književni, gledališki, glasbeni ustvarjalci in poustvarjalci, prevajalci, znanstveni pisci:

Milan Bufon	Vladimir Klanjšček	Emidij Sušič
Dušan Jakomin	Milko Rener	Ivanka Hergold
Pavel Stranj	Ace Mermolja	Jože Pirjevec
Filibert Benedetič	Boris Pangerc	Marija Pirjevec
Ljubka Šorli	Franko Vecchiet	Marij Čuk
Stanko Flego	Deziderij Švara	Jožko Vetrh
Božo Zuanella	Miroslav Košuta	Igor Škamperle
Aleksij Pregarc	Zlatka Obid Lokatos	Vladimir Jurc
Michele Obit	Miran Košuta	Bogomila Kravos
Pavel Petričič	Lojzka Bratuž	Marko Sosič
Marjan Kravos	Živa Gruden	Sergej Verč
Jože Babič	Vinko Beličič	Duško Jelinčič
Rafko Dolhar	Pavle Merku	Zora Tavčar
Ivan Verč	Aldo Rupel	Alojz Rebul
Maja Blagovič	Marko Kravos	Črt Šiškovič
Alenka Rebul Tuta	Milan Pahor	Lojze Spacal
Tomaž Simčič	Diomira Fabjan Bajc	Janko Ban

Trst, Gorica, Čedad, v marcu 1993.

S posveta v Devinu

Uspehi in težave našega športa

Slovenska skupnost oziroma njena pred nedavnim ustanovljena komisija za šport je v petek, 2. aprila, priredila v Devinu posvet o uspehih in težavah našega športa v zamejstvu. Uvodne misli je podal prof. Bojan Pavletič, nato so spregovorili Mario Čač, profesor telesne kulture in koordinator komisije Ssk, Ivan Peterlin, čigar prvi del posega objavljamo v celoti, ter Mario Sušteršič. Poudarek so med drugim dali vprašanjem, kot so vloga naše slovenske zamejske telesne kulture, problematika profesorjev telesne vzgoje, trenerjev itd. ter odmevnosti, ki jo ima naša športna dejavnost pri italijanskih sodržavljanih. Posvet je bil namenjen predvsem športnim in prosvetnim delavcem, ki sodelujejo v Slovenski skupnosti. Prisotne je uvodoma pozdravil tudi deželni tajnik Ssk Ivo Jevnikar. V razpravi, ki je sledila visoko kvalificiranemu posegom, je bila zanimiva in razgibana in je tudi opozorila poslušalce na nekatere važne probleme, za katere se bo treba v prihodnje odločneje zavzeti.

* * *

Mislím, da danes nihče ne more zanikati dejstva, da je prav športna sfera tista, ki zajema v svoje organizirane vrste največ naših ljudi. Če se ozremo v bližnjo zgodovino, lahko ugotovimo, da smo priča razbohotenju slovenskega športa v zamejstvu predvsem v teh zadnjih tridesetih letih. Neke vrste prelomnico v tej novejši zgodovini predstavlja prav gotovo ustanovitev Športnega Združe-

IVAN PETERLIN

nja Bor v Trstu (21.6.1959). Mirno lahko trdim, da je prav ta ustanovitev predstavljala zgled in obenem delovala kot vzmet na celotnem teritoriju, kjer prebivajo Slovenci. Od tega datuma so namreč kot gobe po dežju nastajala nova in nova društva, naše mladine se je loteval velikanski entuziazem, ki je v dobronji meri nadomeščal strokovno praznino. Val navdušujočega pristopanja k športni sferi nikakor ni pojenjal, zajemal je čedalje širšo plast naših ljudi vseh starosti in bistvena karakteristika tedanjega časa je ta, da so društva nastajala kapilarno razpredena povsod tam, kjer živijo Slovenci.

Drugi podatek, ki ga od samega začetka nosi naš šport, je prav gotovo množičnost. Vendar to ne izhaja iz kakega kulturno oplojenega prepričanja, ki je karakteristično za današnji svet, ko med osnovne kvalitete življenja sodobnega človeka uvrščamo tudi športno dejavnost in ustvarjamo gesla kot »Šport za vsakogar« in tako dalje! Naša množičnost izhaja iz osnovne postavke statutov vseh naših društev, ki govorijo o tem, da imajo športna društva predvsem narodno-

Ivan Peterlin

obrambni značaj, da je športno društvo pač tisto mesto, kjer zadobi slovensčina še dodatni maneverski prostor. Zato tudi naša društva niso nikoli bila selektivnega značaja, ampak so vedno skušala vključevati v svojo sredo — s tenkočutno kapilarnostjo — vsakogar. Osnovna tendenca vseh društev pa je bila in je še danes ta, da so vsa vključena v italijanski tekmovalni sistem, da so preko raznih državnih športnih zvez vključena v CONI. Gre za osnovno načelo, da se moramo kot Slovenci uveljavljati tudi v širšem kontekstu športne dejavnosti, da se z rezultati uveljavljamo v sklopu italijanskega športa. Tu seveda trčimo v vsebinsko protislovje v osnovni zasnovi vseh društev: kako spajati obe načeli, kako biti dosledni v programskem izvajanju množičnosti in obenem stremeti za odmevnimi rezultati? Tu smo pri osnovnem vprašanju strateških izbir našega športa: tu stojimo pred vprašanjem, ki ga vse do danes nismo rešili, ne s pogovori, ne s posveti.

Ker so naša društva povsem avtonomna pri svojih izbirah in ker so naše krovne organizacije predvsem forumi posvetovanja in ne forumi prisile, je vse do danes reševanje te problematike ostalo odprto in prepuščeno v bistvu v obravnavo in operativno društev samih. Zato pa smo tudi v letih prisostvovali pojavu vključevanja italijanskih atletov v slovenske športne sfere, ki so tekmovalno raven naših ekip s svojimi nastopi dvigali in jim dajali videz večje konkurenčnosti v ligah. Če je bil ta pojav leta in leta izključna prerogativa nogometnega sveta, pa se je danes ta trend razširil še na druga področja, tako da imajo društva danes vrsto italijanskih atletov na košarkarskem, odbojkar-skem in drugih področjih.

Karakteristika posebno teh zadnjih let je velik priliv v naša društva otrok iz mešanih zakonov. To je svojevrsten pojav, ki društvenim operaterjem nalaga dodatna bremena. Gre namreč za popolnoma nove formule pedagoškega pristopanja k stvari, za nov proces, za proces deasimilacije. Če nam statistike kažejo, da je ta po-

jav v vzponu, da je takih otrok vedno več, potem je jasno, da stojijo naši športni kadri pred velikimi odgovornostmi in pred težkim delom. V tem pogledu postaja bistvene važnosti figura strokovnjaka, ki ima takega otroka pri vadbeni uri. Njegova naloga ni torej samo učenje nekih gibalnih prvin, ampak se razteza v nova območja, ki zaobjemajo tudi vprašanja narodnostne pripadnosti.

Ob analizi raznih številsk dejavnosti v svetu našega športa nas prav gotovo preseneča visoko število pripadnikov športa, ki ima predznak netekmovalnosti. Seveda mislim tu na široko gibanje naših rekreativcev, katerih število raste iz leta v leto. Pravzaprav tega ne smemo jemati kot neke vrste poseben pojav našega športa, nikakor ne! Gre za novo osveščanje ljudi, ki je tipično za celotni italijanski svet. Če je bilo še do nedavnega tako, da smo enačili šport z mla-

dostjo in smo pri tem imeli pred očmi šport kot pojem mladostniške razposajenosti in moči, ta binom danes izginja. Televizija nam ponuja preko svojih reklam drugačno figuro človeka, takega, ki se starosti otepa, ponuja nam mit večne mladosti. Seveda gre tu za reklamo, a nekaj resnice je vendarle v vsem. Italijanski svet s hitrimi koraki osvaja nov tip športne kulture, ki govori o tem, da je za vsakega človeka dobro, če gibanju posveča veliko pozornosti, da je priporočljivo, če tudi v kasnejših letih skrbi za svoje zdravje in počutje.

Sploh lahko rečemo, da je bodočnost na strani starejših. Na videz se to sliši zelo nelogično, a o resničnosti take trditve nas morajo prepričati prav demografske statistike. Zato ni nič čudnega, če se s to realnostjo že danes srečujejo naša društva. Rekel bi še več: svojo tenkočutnost morajo nujno uravnavati prav v to področje, saj je nujno, da spričo upadanja rojstev, nismo daleč od dneva, ko bodo množičnost društev karakterizirali prav naši rekreativci.

(konec prihodnjič)

»Recipročnost je treba...«

◀ III 2

ba obnoviti dialog, ne pa vztrajati pri geslu, češ da je to, kar zahtevajo Slovenci v Italiji, privilegij, to, kar zahtevajo Italijani v Istri, pa sveta pravica. Sam ministrski predsednik Amato je med obiskom v deželni svetovi 30. januarja letos pozval prisotne k večji doslednosti pri teh vprašanjih, je spomnil predsednika deželne vlade Turella deželni svetovalec Ssk.

Končno je Jevnikar dopolnil Turellovo informacijo o sklepu, da se ustanovi italijansko-slovenska komisija zgodovinarjev, ki naj preučí temne lise skupne zgodovine. Komisija ne bo preučevala le »fojbe«, temveč vse zgodovinsko dogajanje na teh tleh vsaj od leta 1918 dalje.

Jevnikar tudi ni soglašal z oceno, da je bil nastop italijanskega zunanjega ministrstva glede »zapuščene imovine« istrskih optantov in beguncev upravičen (spremljale so ga grožnje v zvezi s slovensko integracijo v EGS). Formalno pravno je bila namreč zadeva zaključena leta 1983. Kako ponovno odpiranje vprašanja bi lahko bilo sad le dobre volje obeh držav. Tako dobro voljo pa med suverenima državama dosežemo le s konstruktivnostjo, ne z grožnjami, provokacijami, kakršna je bila, Camberjeva ob odprtju Transadrie, časopisnimi kampanjami. Vse to politiki hitro pozabijo, med ljudmi pa ostajajo rane. Dežela Furlanija-Juljska krajina bi morala opraviti svojo dolžnost v smeri konstruktivnih odnosov.

Nabrežinska godba na Nizozemskem in v Belgiji

Nabrežinska godba koraka po Antwerpnu

V četrtek, 25. marca, se je nabrežinska godba, okrepljena s petimi mladimi godbeniki s Proseka in tremi tržaškimi veterani, odpravila na štiridnevno gostovanje v Belgijo in na Nizozemsko. Šli smo po posredovanju bivšega nabrežinskega župana in deželnega svetovalca Slovenske skupnosti Bojana Brezigarja. Škoda, da nekateri člani niso mogli na gostovanje zaradi delovnih obveznosti, kapelnik Stanko Mislej in Milan Pernarčič pa iz zdravstvenih razlogov. Slednji je pripravil dva umetniška izdelka iz nabrežinskega kamna, ki smo ju vzeli s seboj in ju je naš predsednik Karlo Gabrovec v našem imenu izročil prirediteljem v spomin.

Bil je večer, ko smo se odpravili na pot in že sama prisotnost tolikšnega števila ljudi na nabrežinskem trgu je bila znak, da je to nekaj več kot navaden izlet. Vozili smo se čez Avstrijo, mimo Beljaka proti Salzburgu, kjer smo naleteli na slabo vreme. Močno je snežilo in to je prisililo voznika, da je vozil počasneje. Proti jutru, ko smo bili že v Nemčiji pri Stuttgartu, se je vreme izboljšalo, tako da smo lahko opazovali lepo deželo, urejene vinograde in še lepša naselja, kjer vidiš, da je vse v najlepšem redu. Nekaj podobnega smo pričakovali tudi za Belgijo. Toda vse bolj ko smo se bližali mestu Aachen, bolj smo ugotavljali razlike. Cesta je bila v slabšem stanju, ob njej so ležale plastične vrečke in druge smeti, v obcestnih kanalih pa je bila nezdrava, smrdeča voda. Dežela ima lepo ravnino, gotovo so bile te površine nekoč vse preorane, danes pa je vse to ograjeno z električnimi pastirji in v posameznih ogradah se pasejo krave mlekarice. Ko človek to vidi, mu je takoj jasno, zakaj imamo pri nas težave s presežki proizvodnje mleka,

ker Evropska skupnost dodeljuje Italiji le določeno količino. Zanimive so tipične flamske hiše. Skoraj vse so zidane z majhno opeko (15x7x4) in so neometane. Na cilj smo dospeli po 22 urah vožnje. To je bilo mesto Antwerpen, ki leži ob plovni reki Shelda in šteje skoraj petsto tisoč prebivalcev. Mesto je pomembno gospodarsko središče, nas pa so seznanili tudi s podatkom, da ima 3200 lokalov, restavracij in zabavišč. Ko smo končno prišli, je naša flavtistka Marija Golemac poskrbela, da smo zvedeli, kje bomo prenočevali in kakšen je naš program. Peljali so nas v 17 km oddaljen hotel, kjer so nas zelo prijazno in gostoljubno sprejeli. Posebno zvečer, ob zvoku harmonike, petju in kozarcu dobrega vina so se vzpo-

stavili stiki z drugimi skupinami, ki so bile nameščene prav tam.

V soboto, 27. marca, smo si ogledali mesto, opoldne pa smo se znašli na zbirnem mestu. Ob nas so prišle še godbe iz vseh krajev sveta. Omenimo naj vsaj nekaj držav: Italija (bersaglieri di Bezzecca), Francija, Nemčija, Kamerun, Ghana, Švica, Češka, Brazilija, Indija, Madagaskar itd. Skupno je na srečanju bilo 33 pihalnih orkestrrov.

Nabrežinci smo se predstavili kot slovenska manjšina in izvajali smo slovenske koračnice. Zbrali smo se v veliki palači ob reki Shelda. Vsaka godba je imela svoj prostor in program se je začel po določenem vrstnem redu in presledkih. Godbe so imele določene smeri in mi smo pod vodstvom prof. Sergija Gratona korakali in igrali dobre 4 km. Šli smo med množico, ki se je zbirala na obeh straneh ulice in ploskala mimoidočim skupinam. Na koncu smo se znašli s šestimi drugimi skupinami na nekem trgu, kjer smo nastopili na odru. Vsaka godba je izvedla dve skladbi, na koncu pa smo vsi skupaj zaigrali belgijsko državno himno. Ostali pihalni orkestri pa so imeli podobne koncerte na drugih mestnih trgih. Zvečer smo občudovali izredno bogate, živobarvne ognjemete in seveda pogledali, kako zgleda mesto ponoči.

V nedeljo zjutraj nas je prenetila žalostna vest, da je našemu basistu Vojku Pertotu umrla mama. Taka novica seveda takoj

spremeni razpoloženje. Nekako zamišljeni smo si po novem urniku naravnali ure in se pripravili na povratek. Naredili smo nekaj več kot 40 km in že smo bili v Bruslju, belgijskem glavnem mestu, kjer smo imeli nekaj prostih ur in si je vsakdo ogledal razne zanimivosti. Škoda, da ob takih prilikah nimaš nekoga, ki bi lahko kaj povedal o mestu in tamkajšnjih zanimivostih.

Bruselj smo zapustili pod večer in se odpravili proti domu, belgijsko-nemško mejo smo zapustili, ne da bi se zavedli, saj nismo opazili niti enega policaja. Bili smo polni lepih vtisov, vseeno pa si potnik želi, da bi bil čimprej doma. Toda spet nas je čakalo dobrih 22 ur vožnje, da smo v ponedeljek popoldne, veselo, ob glasu harmonike, ki jo je nategoval Andrej Kralj, izstopili na nabrežinskem trgu.

Kot naznanilo, da smo srečno prišli, smo zaigrali še nekaj koračnic pred našim sedežem in takoj se je zbralo lepo število domačinov, ki so očitno bili zadovoljni, da se je vrnila nabrežinska godba.

Ivo Kralj

NOVICE

»Števerjan 93«

Slovensko kulturno prosvetno društvo »Frančišek B. Sedej« iz Števerjana razpisuje 23. festival domače glasbe »Števerjan 93«, ki bo 3. in 4. julija letos na kraju, imenovanem »Med borovci«. Prijavijo se lahko vsi ansambli, ki se ukvarjajo z narodno zabavno glasbo, pripraviti pa morajo dve skladbi, eno izvirno in prvič izvedeno, drugo pa že znano. Rok za prijavo zapade 31. maja.

Komisija bo podelila 6 nagrad, publika pa eno. Prva je nagrada za najboljši ansambel Festivala v višini 2 milijonov lir. Prijave je treba poslati na sedež društva »F. B. Sedej«, Trg Svobode 6, 34070 Števerjan.

* * *

Dolinski župan Marino Pečenik je prejšnji teden uradno zavrnil obtožbo italijanskih nacionalistov, ki so trdili, da župan ne da dovoljenja za odprtje nove dolinske pošte zaradi tega, ker ni dvojezičnih napisov. Župan je pojasnil, da pošta še ni odprta zato, ker ni bilo ustreznih dovoljenj Krajevne zdravstvene enote in ker električna, kurjava in druge naprave še niso bile preizkušene.

* * *

Do Velike noči bo v Baragovem domu v neposredni bližini cerkve Sv. Jožefa v Ricmanjih odprta razstava mašnih oblačil in dokumentov iz 18. stoletja z naslovom »Ricmanjski pomniki«. Razstavni prostori so odprti ob delavnikih od 9. do 12. in od 15. do 17. ure.

Prijeten koncert na Opčinah

V nedeljo, 4. aprila, je bil v Prosvetnem domu na Opčinah še en prijeten koncert iz niza Openska glasbena srečanja, ki jih prireja SKD Tabor. Nastopil je Godalni kvartet Glasbene matice, v katerem igrajo violinista Žarko Hrvatit in Štefan Iob, violist Marko Bitežnik in čelist Peter Filipičič (foto S. Ferrari). Koncert je privabil številne poslušalce.

Srečanje desetih goriških umetnikov

V galeriji Katoliške knjigarne v Gorici razstavlja te dni deset goriških slikarjev. Gre za razmero-pisano skupino bodisi kar zadeva likovno izobrazbo kot ustvarjalni časovni razpon. Kljub temu, da je razstava skupinska, se dajo lepo razbrati poteze posameznih avtorjev v njihovem sedanjem ustvarjalnem trenutku.

Oskar Beccia je v sedanji fazi ves predan figurativnemu snovanju izmišljenih krajinskih izrezov. Gre za nekakšen svet v rastlinjaku, kjer se bohoti zelenje s širokimi listi in kjer se tudi polž odlično počuti: pravcato tihožitje v poletnih barvnih tonih, tako da se je slika spremenila v čisto samosvoj organizem.

Silvan Bevčar nas na tej razstavi preseneča kot izvrsten kolorist velikih razsežnosti. Abstrahirana podoba domače pokrajine (vino-gradi) se je neizmerno povečala in prelila v barvno vsebino, iz katere izžareva svetloba in ustvarja videz kozmične pokrajine. Tu je prišlo do izraza kot še nikoli Bevčarjevo podoživljanje narave, nje-no presnavljanje in pa čisto vesele do ustvarjanja.

Nadja Bevčar, najmlajša v skupini, se je očitno usmerila v oblikovanje abstraktnih teles z rahlim pridihom oblosti. Slikarko označuje oblikovna jasnost, enostavnost in preglednost, kjer pa ne prevladuje racionalnost, pač pa ubrano sozvočje.

Bogdan Butkovič kaže posebno veselje do slikanja in eksperimentiranja ne samo v vsebinski, ampak tudi v tehničnih rešitvah: v našem primeru kaže, da je zamenjal čopič s slamico in z njo »navdihoval« barve na platno ter naslikal živopisane lebdeče prikazni živali in predmetov.

Patrizia Devidè mojstrsko obvladuje tehniko pastela in ga si-

jajno nadomešča, recimo, z akrilom tudi na velikih formatih, kot da bi hotela s tem zmaterializirati barvo samo. In prav tu izstopa njena izrazna čistost, tonska prefinjenost in pa nežna usklajenost barv. Njeno kultivirano slikarstvo se izživlja v lirčnosti in intimnosti barvnega sveta.

Robert Faganel čustveno dojema naravo in je po svoje zasidran v domačo pokrajino, ki jo odslikuje v umirjeni in topli barvitosti. Vse bolj strastno pa je njegovo slikarsko sporočilo o lepotah eksotične pokrajine, kjer se barvnost in kompozicija nepredvideno razživita.

Vanja Franko učinkovito eksperimentira mešane tehnike in v avtonomnem likovnem jeziku razvija njemu priljubljeno tematiko o »zobu časa«. Njegove »sledove« preteklosti bi lahko uvrščali v nekakšen postmodernizem, dejansko pa slutimo v njegovih slikah nove pomene in prizvoke, kjer se usodno spreminjanje vrača v čisto igro likovnih sugestij.

Hiacint Jussa je prepoznaten že po svoji usmeritvi v »amorfno« slikanje. Iz čistega ozadja sili v ospredje sproščeno »napisano« sporočilo. Kompozicija je, s spletom neurejeno poskakujočih temnih lis, živahno ritmizirana.

Vladimir Klanjšček ima za seboj že dolgo in intenzivno ustvarjalno pot ter pestro izkušnjo. Tu nas je iznenadil z nepričakovanim zasukom. Prejšnja težnja po abstrahiranju predmetov v nekakšno geometrijsko preureditev se je tu zaključila in avtor kaže, da se je svojsko sprostil in vse drugače prepesnjuje lastno dojemanje. Tehnično in kompozicijsko oblikovanje in poenostavljanje naravnega pojava sloni tu bistveno na gradnji sintetičnih barvnih sestavih, ki smotrno sklepajo vizijo pokrajine v vseh letnih časih.

Andrej Kosič, veteran v tej skupini, zgovorno potrjuje, da slika odraža predvsem umetnikov značaj, v našem primeru umetnika, ki ljubeče doživlja svoj najožji ambient, odtod čudovita poetičnost krajinskih podob. S Krasa se je Kosič premaknil na Vipavsko in uprl svoj pogled iz doline proti goram. V dolini simbolizira življenjski utrip vaški zvonik, višina gora pa je zaznamovana tu s posebno pozornostjo. Manjše je tu, seveda, barvno razkošje, prevladuje pa izjemna pretanjenost, kar kaže na intimen stik avtorja z motivom in pa na njegovo čustveno ubranost.

m.r.

8. Film Video Monitor

Goriški Kinoatelje je pretekli teden (od 1. do 5. aprila) podal tradicionalni pregled najnovejše slovenske filmske in tv proizvodnje, na tokrat že 8. Film Video Monitor.

Z dvema celovečercema, z izborom televizijske fikcije, dokumentarcev in reportaž o aktualnosti s posebnim ozirom na »krizna območja bivše Jugoslavije« (tako se je imenovala ena od sekcij prireditve), s pregledom študentskih filmov ljubljanske AGRFT in orisom alternativnega dela ŠKUC-a in, nenazadnje, z že ustaljenim nizom manjšinske tv proizvodnje — Ljudje ob meji, so goriški monitorji prikaza-

bili le Italijani iz Koprškega) je prišla do izraza vsa dragocenost tovrstnih proizvodnih niš v vesolju večinskih komunikacijskih tržišč.

Deželni sedež RAI za F-Jk je, v pričakovanju slovenskih televizijskih oddaj (sic!), pripravil nekakšen pilotski izbor s primerki sodelovanja med slovensko in italijansko programsko strukturo.

O splošni problematiki načrtovanja in financiranja, priprave, proizvodnje in distribucije, tako filma kot televizije, je spregovorila vsakoletna okrogla miza z delovnim naslovom Poti reorganizacije slovenske kinema-

Utrinek iz filma Francija Slaka *Ko zaprem oči*

li dokaj celostno podobo filmvideo komuniciranja in ustvarjanja na širšem slovenskem prostoru, v preseku in stičišču s sosednjimi deželami.

Večkulturno in večjezično danost tega prostora je posrečeno obeležil letošnji monografski »hommage« filmskemu avtorskemu delu (4 naslovi) koroškega nemško-slovenskega svetovljana Petra Handkeja, ki kljub pričakovanjem svojih privržencev ni došel v Gorico.

Tu se ne morem zaustaviti ob dveh celovečernih filmih, ki sta otvorila in sklenila goriški pregled: **Ko zaprem oči** Francija Slaka, (v njem nastopa tudi naša Mira Sardoč), in **Zrakoplov** režiserja Jureta Pervanje. A bo še priljubljenost.

O tv produkciji pa lahko povem sledeče. Mimo izdelkov že izkušenih avtorjev kot Anton Tomasič (**Predsednik**) ali Matjaž Klopčič (**Gospodična Mary**), so bili dokaj zanimivi, še zlasti za prisotne italijanske kritike in preučevalce, aktualne oddaje o jugoslovanski krizi, ki so jih realizirali znani obrazi slovenske televizije: Vladimir Vodušek, Zoran Medved, Ljerka Bizilij.

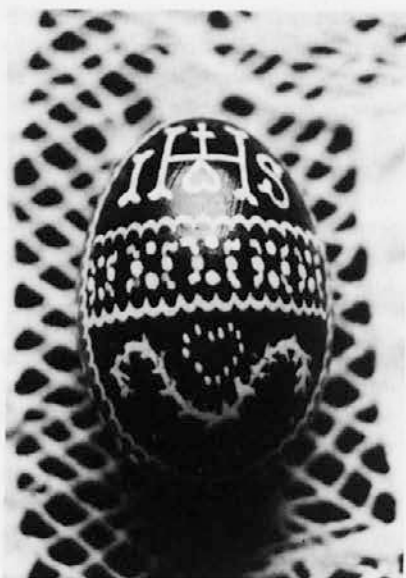
Kar pa je posebno ovrednotilo manifestacijo v goriškem Kinu Zmage (Vittoria), je bil medkrožen vpogled v tv manjšin: slovenske v Italiji, Avstriji in Madžarski ter italijanske in madžarske v Sloveniji. Skozi prikazana dela in tudi spodbudno razpravo med samimi realizatorji (odsotni so

tografije. Prav ta je obelodanila vse senčne in sončne strani te umetnosti-industrije, ki se ji v dobi prodora divjega kapitalizma na slovenska tla ne pišejo prav lepi časi.

Ob sklepu bi seveda pohvalil celoten kolektiv Kinoateljeja, predsednika sen. Darka Bratino, organizatorja Aleša Doktoriča in Igorja Prinčiča, odgovorne za tajništvo Nadjo Rebec, za grafično podobo Danijela Jarca, za prevajanje Nadjo Marinčič, tehničnega vodjo Igorja Devetaka in strokovna sodelavca Hansa Kitzmüllerja in Nadjo Velušček in ostale, za tehtno in požrtvovalno izpeljavo manifestacije.

Ta si je dokončno utrdila svojo vlogo in ugled, pa tudi preseгла okvire »kompromisne«, volonterske prireditve organizirane na profesionalni ravni. Vendar, ob potrebi in skrbi za njeno finančno podkrepitev in institucionalno utrditev, bi kazalo tudi razmisliti o bolj smotrnem kriteriju pri konkretnem predstavljanju posameznih sporedov, kajti že dalj časa je zaznati, ob siceršnjem vedno dobrem in uglednem zanimanju s strani specializirane vsedržavne in slovenske publike, nekakšen odmik domačega krajevnega občinstva, tako z goriškega in deželnega kot iz novogoriškega prostora. Ob nesporno pozitivni vlogi te edinstvene prireditve v slovenskem in širšem prostoru moramo seveda razmisliti tudi o tem.

Davorin Devetak

V založbi Ognjišča

Knjižici, ki ju je vredno imeti pri roki

Pri slovenskem katoliškem mesečniku Ognjišče v Kopru so v teh dneh izdali dve lični knjižici, ki ju je vredno kupiti in imeti vedno pri roki. Gre za knjižico Normana Warrena Zakaj verujem? in mali priročnik Johna Draneja Odklenimo Sveto pismo. Že iz samih naslovov se vidi, da sta dva priročnika majhna pripomočka, ki naj bi služila predvsem verniku pri vsakdanjem poglabljanju svoje vere. Vendar bi bila taka predstavitev preozka in bi knjižicama delala krivico, saj gre za veliko več, ker sta oba majhna eseja — navodila za vsakdanje življenje — namenjena tudi vsem tistim, ki se svojega življenja zavedajo in niso na svetu samo zato, da jedo in pijejo, kot bi lahko enostavno povedali. Mislim, da je namen obeh majhnih publikacij v tem, da človeku da na neposreden in hiter način zelo jasno sliko o tematiki, katero obravnava. Knjižici boste prebrali v hipu in gotovo še segli po zanimivem branju, ki ga skrivata za zelo posrečenimi platnicami.

Tu bi zelo rad povedal, da sem zelo vesel, da so pri Ognjišču poskrbeli za zelo lepo grafično obliko knjižic, tako, da roka kar sama seže po publikacijah, prijetni za oko sta, in samo upamo lahko, da bo tudi v bodoče tako. Pošteno povedano, siti smo namreč bili raznih »svetih-nabožno-osladnih podob«, ki so včasih krasile podobne knjižice in raznih sončnih zahodov in jutranjih ros tudi, da o cvetju in rosi na zeleno-visokih travah niti ne govorimo!

Pozna se, da je za prevode poskrbel že legendarni Silvester Čuk, katerega gotovo poznate po rubriki Priporočamo berite, ki jo ima že od samega začetka v najbolj branem in najbolj prodanem mesečniku na Slovenskem. Silvestru Čuku gre po moje tudi zasluga, da na Slovenskem vsaj nekateri mladi še kaj berejo, saj jih s svojim spodbujanjem pri tem plemen-

tem početju Čuk spremlja že desetletja, obenem pa je tudi eden redkih kritikov-predstavljalcev knjig, za katerega si upam trditi, čeprav se osebno ne poznavam, da vedno knjigo prebere, preden kririko-predstavitve o njej napiše, to se namreč lepo vidi, pri njemu sorodnih ljudeh pa največkrat ne! Mesečnik Ognjišče tako skrbi še za izdajo knjig, ki so tiskane v za Slovenijo astronomskih nakladah, po pet tisoč izvodov namreč.

Knjižici Odklenimo Sveto pismo in Zakaj verujem? se prebereta na dušek in sta tako kratki, da o njuni vsebini nalašč ne smemo in ne moremo kaj dosti povedati, ker se ju splača prebrati. Urednikom pri Ognjišču pa samo pogumno naprej po tej poti!

(jupa)

Velikonočna Mladika

V Trstu je pred nekaj dnevi izšla velikonočna številka mesečnika Mladika, ki jo izdaja Slovenska prosveta. Uvodnik je tokrat posvečen pogajanju med Italijo in Slovenijo in grožnji, ki jo je italijansko ministrstvo izreklo v zvezi z zapuščenimi nepremičninami istrskih beguncev, vse to pa je močno odmevalo tudi v Trstu, kjer se je stopnjevalo protislovensko vzdušje. V rubriki »Slovinci za danes« je tokrat objavljen izčrpen intervju s pisateljem, pesnikom, dramatikom, esejistom in slikarjem Francetom Papežem iz Argentine, Saša Martelanc pa piše o umetniku in prijatelju Janezu Prepeluhu, bolje znanemu pod psevdonimom Mihael Jeras, ki je napisal nešteto dramskih tekstov, predvsem za slovensko radijsko postajo. V reviji je še mnogo pomembnejših in drobnih novic o tem, kar se je zanimivega zgodilo pri nas

v zadnjih mesecih, tu so še recenzije najnovejših slovenskih knjig iz zamejstva in zdomstva ter literarni prispevki. Objavljene so poezije misijonarja Vladimira Kosa in novela Ide Mlakar; oba avtorja so bila nagrajena na literarnem natečaju Mladike.

Ob koncu je treba izreči še pohvalo mladim, ki sestavljajo mladinsko prilogo Rast. Vsebina priloge je pestra in zanimiva, članki pa so utemeljeni in tudi napisani v dobrem jeziku.

* * *

**Avtor prof. Poldini
jo je napisal
po treh desetletjih raziskav**

Knjiga o rastlinskih vrstah v deželi Furlaniji Julijski krajini

Na tržaški Pomorski postaji so na začetku tega tedna predstavili knjigo, pravo enciklopedijo rastlinskih vrst v deželi Furlaniji-Juljski krajini, ki jo je po treh desetletjih raziskovalnega dela sestavil botanik prof. Livio Poldini, redni profesor na tržaški univerzi. Knjigo, ki nosi naslov »Atlante corologico delle piante vascolari nel Friuli-Venezia Giulia«, je izšla v sodelovanju in s finančno podporo dežele. Na predstavitvi so poleg avtorja dela spregovorila še deželni odbornik Adino Cisilino ter ravnatelj deželnega vodstva za gozdove in parke Giuseppe Kravina. Povedala sta, da so take raziskave, kot jo je opravil prof. Poldini, izredno pomembne in to ne izključno z znanstvenega vidika. Važne so tudi za politike, saj dejansko predstavljajo bazo za smotrno ekološko načrtovanje. Knjiga je razdeljena na dva dela: v prvem so opis in fotografije vseh rastlinskih vrst, ki rastejo na področju FJK, v drugem pa natančni zemljevidi o tem, kje so razširjene posamezne vrste.

Prof. Poldini je na predstavitvi poudaril, da je nekatera področja treba čimprej zaščititi. Samo od 50. let do danes je v deželi FJK izginilo 375 vrst rastlin, kar je gotovo zaskrbljujoč podatek. Najbolj ogrožena so seveda področja, kamor je »civilizacija« odločneje posegla, torej obmorski kraji in Kras, veliko škode pa je tudi na kmetijah, kjer se poslužujejo umetnih gnojil, strojev itd... Tudi Kras je, kar se rastlinstva tiče, v slabem stanju. Hud udarec so mu zadale razne velike gradnje, npr. avtocesta. Zato se bo treba v bodoče temu edinstvenemu področju bolj posvetiti in ga zaščititi, a ob upoštevanju želja in potreb prebivalcev, ki na njem živijo, je dejal prof. Poldini.

Spominska svečanost za talce

V nedeljo, 4. aprila, je bila na strelišču na Opčinah, kjer so pred 49. leti usmrtili 71 talcev, doživeta spominska svečanost. Govorila sta ravnatelj Narodne in študijske knjižnice Milan Pahor in deželni predsednik ANPI Federico Vincenti. Sodeloval je pevski zbor Tabor z Opčin. Na sliki (foto S. Ferrari) govornik M. Pahor

Večer v DSI

V Društvu slovenskih izobražencev je v ponedeljek, 5. aprila, govoril teolog Ivan Florjanc na temo: »Tri vprašanja za Veliki teden«. Gost je podal osebna razmišljanja o Jezusovi smrti in vstajanju ter dejal, da na ta dogodek mnogi gledajo preveč in zgodovinskega vidika, medtem ko gre za osebno izkušnjo, za temelj osebne vere. Jesusov nauk je bil za judovstvo preveč »nevaren«, zato je tudi prišlo do Judežvega izdajstva. Dr. Florjanc je med drugim tudi poudaril, da se danes vero večkrat tudi izrablja, zavedati pa se moramo, da so moralne in politične izbire sad človekovega uma in razuma.

Naša dobra

Mira Štoka roj. Lavrenčič

počiva na domačem pokopališču na Katinari.

Mnogo vas je bilo, ki ste jo prišli zadnjič pozdravit, ji prinesli cvetje, jo spremili do njenega poslednjega doma. V tolažbo nam je bila častita duhovščina, ganila sta nas cerkveni pevski zbor in mladinska skupina, ob strani so nam bili naši dragi sorodniki in njeni zvesti prijatelji.

Srčna hvala vsem in še tistim, ki boste njen spomin tudi drugače počastili.

Posebna hvala za vso zdravniško skrb dr. Jevnikarju in dr. Cristaldiju.

Mož Drago, hčerka Alenka, oče Just,
sestri Vera in Vojka ter brat Milan z družinami.

Opčine - Katinara, 4. aprila 1993

Jurij Paljk *Razmišljanje ob Veliki noči 1993*

Že večkrat sem razmišljal, kaj naj si sploh mislim o tej naši sedaj na Slovenskem predvsem toliko opevani Evropi, ki se ima za krščansko, ali pa se vsaj vedno hvali, da ima osnove temelje v grško-rimsko-krščanskih temeljnih resnicah. Večkrat sem si že tudi odgovoril, da sploh nima smisla razmišljati o tem, ker te-take Evrope dejansko ni, ampak je na njenem mestu nekak konglomerat ekonomskih sebičnih interesov, ostalo pa je šlo že zdavnaj rakom žvižgat. Pa vendar me vsak dan dobesedno »futraro«, kot da bi bil nekakšna gos, namenjena za pasteto!, z novicami o tej Evropi, vsi imajo polna usta te Evrope, ki je ni, vsi vse vejo o njej in vsi delajo zanjo, vsi jo pomagamo graditi, toda saj ste podobnih novic tudi sami najbrž že sili; če pa jih niste še, jih boste, če je v vas le kanček zdravega razuma in samo malo človečnosti.

Evropa, ki je ni, a zase trdi, da je, je padla že večkrat na izpitu, sedaj pa se sploh ne pobere več po padcu, ampak samo še leži, kot v tilnik z mesarjevim batom zadeta krava, za katero je kaj malo verjetno, da bo sploh še zmogla kdaj na noge.

Končno sedaj tudi ni več važno, kdo je imel v rokah ta bat, ki jo je spravljal na tla, ne samo na kolena! Morda so to res samo Srbi s Črnogorci, morda je to res samo vojna v Bosni in na Hrvaškem. Morda pravim zato, ker jaz tega ne verjamem. Ne gre namreč samo zato, da se očrni samo eni in se drugi delajo za žrtveno jagnje, pa naj bo to kdorkoli. V tem boju gre za več, v tej krvavi vojni se najbolj vidi, kako je Evropa v bistvu brez vsake človeka vredne ideje. V tej neenaki vojni se vidi, kako je Evropa tako malo krščanska, da te spreleti srh, ko poslušas vsako nedeljo papežev nagovor s Petrovega trga v Rimu in se vprašaš, če si pošten seveda, komu sploh ta sveti človek govori.

Papež govori kristjanom (predvsem!) in ti se vprašaš najprej, kje smo ti kristjani, nato se vprašaš, komu govori v krščanskem jeziku in še to dodaš k svojemu skepticizmu: »Le kdo ga sploh razume? O svetih rečeh govori posvetnim, dobesedno razklanim ljudem, ki za svete reči prostora nimajo?«

Nato se ti zvečer zvrstijo pred očmi vrste, predolge vrste vsake časti in človeka vrednega oropanih žena in mater, deklet in jokojočih otrok, ranjencev, ljudi, ki so v peklu, kateremu ni izhoda in dobro veš, da ga nihče tudi noče najti, za nekatere pa izhoda več ni, nobene vrnitve ni več in jim bo morda samo še smrt povrnila tisto pravo mero človečnosti, za katero je vsak človek rojen.

Nemočen gledam propad svoje civilizacije, v katero sem res verjel in se sedaj sprašujem, če se sploh zanjo splača še živeti, verjamem že itak dolgo več ne vanjo. Nemo gledam to strašno mesarjenje in se na nek način počutim tudi sam krivega zanj, čeprav se dobro zavedam, da ne morem skorajda ničesar premakniti na bolje, ujet sem v spono te naše družbe, ki si vsak dan znova prebeli obličje, da se ja ne bi videlo, da je samo pobeljen nagrobni kamen sami sebi.

Ne gre samo za strašno smrt in še bolj strašno trpljenje, katerega so po krivici deležni ljudje v Bosni, gre za več, gre za samomor, umiranje vseh nas in našega sveta, za katerega smo vsi do kraja vedno verjeli, da je najbolj pošten in tudi najbolj pravičen na svetu.

Bogokletne misli se ti porajajo ob vsakem novem mrtvem otroku, ob tem velikanskem in krvavem velikem petku, kateremu smo priče v Bosni. Premalo si zrel in premalo si veren, da bi še verjel v vstajenje evropskega človeka, ki te ljudi križa. Pa vendar si dopoveduješ, da po vsakem velikem petku in samotnemu trpljenju Križa-

nega pride Vstajenje, pa četudi vanje dvomiš. In prav v tem dvomu si pravi sin Evrope, tiste Evrope, ki je izgubila in vsak dan bolj izgublja, najprej svoje hčere in sinove in nato še samo sebe in svoje temeljne vrednote, ki so nekoč bile še krščanske.

Najlepši primer tega je tisto pošastno klanje prašiča na dvorišču pred nekim muslimanskim svetiščem-džamijo v Bosni, kateremu smo bili pred kratkim priče po televiziji. Samo glavo sem sklonil in izključil televizor. Šlo mi je na bruhanje.

Muslimanom onečastiti svetišče in v bistvu onečastiti samega sebe z grehom, ki kliče maščevanje in spet samo maščevanje!

Veliki petek za velikim petkom!

Evropa pa je samo gledala.

Kot vedno.

To je v bistvu umiranje Evrope, tisto grozno umiranje, o kate-

rem nam je Slovincem že Koso-vel pesnil, a ga skorajda nihče ni poslušal, ga še sedaj ne.

In vendar bo sedaj Velika noč in vsa Zahodna Evropa jo bo slavila, ko pa še svojega velikega petka ni preživela!

Kakšen absurd in nesmiselna gesta je oljčna vejica v rokah Evrope, v naših rokah!

Res je, da mora človek verjeti v Vstajenje tudi ob najbolj strahovitih velikih petkih, res je.

Vseeno pa bi še dodal, da vsak veliki petek zahteva veliko tišino in molk premagancev.

Ob velikem petku v Bosni moramo biti tiho kot premaganci in tudi kot kristjani. Trpljenje je preveliko, da bi se o njem sploh dalo govoriti in morda je prav tišina tista, ki trpečim ljudem daje vsaj malo tistega človeškega dostojanstva, za katero so bili tudi oni rojeni.

Velikonočna procesija v Razkrižju 1992

Sonce sije s pomladansko močjo na ozelenele travnike in gozdiče pri Razkrižju tik ob hrvaški meji. Pred cerkvijo svetega Janeza se že pol ure pred začetkom velike maše zbirajo verniki. Po širokih stopnicah prihajajo navzgor k cerkvi na bregu, ki oznanja z lepo zvonečimi zvonovi širnemu svetu veselo velikonočno Alelujo.

Ljudje prihajajo od vsepovsod. Predvsem iz večjega kraja Razkrižje. Vzadaj za šumo teče Mura. Na drugi strani mostu, tam prek, se že širijo ravnice Prekmurja. Tu se je svoje dni začela Ogrska — in most so slovenski dečki leta 1991 v zadnji kratki vojni proti jugo-armadi pogumno ubranili pred posegi tujih vojakov.

Razkrižje je, kot pove že ime, od pamtiveka svet na križišču, kjer se križajo in širijo poti na slovensko Štajersko, v Prekmurje in na Ogrsko, in seveda na bližnjo Hrvaško. Toda kraj je slovenski, zato mi je nerazumljivo, da v cerkvi na področju s pretežno slovenskim prebivalstvom zadoni maša v hrvaščini.

Vzunaj pred cerkvijo sem ulovil nekatere glasove. Pogovarjali so se v široki, prleški vzhodnoštajerski slovenščini. Seveda sem zaslišal vmes tudi kaj hrvaškega. Toda kaj je sploh vse to? Ta nacionalizem in pričkanje o meji na križišču več svetov v svetu, ki je tostran in onstran popolnoma kajkavski, slovensko kajkavski in medžimursko hrvaško kajkavski. V prejšnjem stoletju je znal biti človek od še bratsko povezan s svojim sosedom. Medtem je steklo že precej vode po vedno bolj umazani Muri.

Toda roko na srcé. Kraj je vendarle pretežno slovenski, čeprav po čudnem naključju usode sodi fara pod zagrebško nadškofijo. Verniki imajo neizpodbitno pravico, da molijo in se Bogu priporočajo v svoji materinščini.

V cerkvi se počutim kot tujec. Duhovnik govori v hrvaščini. Le kako se

počuti med verniki, ki nekam nervozno obračajo glave ali zrejo proti tlom. S kora zadone lepe, melodične hrvaške pesmi. Gotovo se je župnik potrudil in skušal pripraviti lepo praznično mašo. Z njegovega obraza sije nekakšna ljubeznivost, toda, kot pripovedujejo, ni pri svojem hrvatstvu prav nič popustljiv. Le kako mu je zdaj pri srcu, ob največjem cerkvenem prazniku v letu? Ne pozna nobenega duoma, da mogoče nima prav? Ali je to prava pot, med Slovenci v neodvisni slovenski državi pridigati in maševati, kot da gre za Hrovate?

S kora se najprej nekoliko utišano, potem pa vedno močneje in pretresljivo, iznenada oglasijo tudi slovenski duhovni napevi. Samo na tak način, po ovinkih, sme domača materinska beseda potrkati na duše ponižanih slovenskih ljudi.

Obred kipi proti svojemu vrhu, kot raste velikonočno sonce visoko v opoldan. Cerkvena vrata se na široko odpro. Verniki stopajo s svečano razsvetljenimi obrazi ven na prekrasno ozelenelo polje, da skupaj z duhovnikom pomolijo za dobro rast in zdravo leto.

Slovenski kmetje molijo s svojim hrvaškim župnikom v hrvaščini... Ali pa slišim narobe in prodira v mojo notranost neko drugo, uporno slovensko starodavno naglašanje in priporočanje, ki ga tudi neljuba zgodovina ne more zaustaviti.

Imenitno brni zvon v velikonočni čas... Močni udarci, globoki toni done čez pokrajino, čez slovenske in hrvaške griče in livade. Kot da prosijo, naj se življenje tod uredi, kot se spodobi med poštenimi ljudmi... Vsakemu njegovo in svoje, tudi Hrvatom vse, kar jim pripada, toda v Sloveniji naj bo procesija Bogu v slavo in v mir ljudem v domačem jeziku, kot se za novodobnega kristjana spodobi.

Lev Detela

VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ

Praga, 19. marca 1993

Majda Artač v Pragi na spominskem kraju, posvečenem junakom praške pomladi.

Praška pomlad

»Jaro je už tady,« me opozarja napis na praški veleblagovnici — pomlad je že tu. Ulice dišijo po toploti, pomladni vetrič se poigrava z lasmi. Moji učenci so svoje vetrovke odložili kar v avtobusu: predajajo se božajočim žarkom, vsi zaspani in trudni po kratki noči. V Pragi nas je presenetila pomlad. Odpravljali smo se v to srednjeevropsko prestolnico z rokavicami in kapami v potovalkah, v bojazni, da bomo prezebali, zdaj pa nam je na soncu prijetno toplo.

Prelepo. Čudovito, vse je tako različno od tistega, kar sem si predstavljala. Namesto zime pomlad, namesto sledov nesvobodne preteklosti vtis aktivnega, razvijajočega se moderne mesta...

Polna pričakovanj sem v Prago prinesla s seboj spomine na leta, ko sem iz televizijskih posnetkov nekega avgustovskega dne doumela — kot sem pač lahko — da se neke daleč, na Češkem, v Pragi, dogaja nekaj hudega. Tanki na praških ulicah. Ljudje na ulicah. Kri na ulicah. Sanje o svobodi. Zatrte. Oškropljene s krvjo. Sredstva javnega obveščanja so nas na Zahodu seznanjala s poročili o praški pomladi, ki ni vzbrstela v svobodo, ampak so jo pregazili sovjetski tanki, kot kako desetletje prej na Madžarskem.

Neznosna lahkost bivanja

Nato pred kakim letom Kundera, njegov roman Neznosna lahkost bivanja, ki sem ga dobila v dar za rojstni dan. Lotila sem se ga z velikim užitkom. Pisatelj gleda z zornega kota fotografa, ki išče nove in nove izrazne možnosti; ljubezen in strah, v ozadju prelomni zgodovinski dogodki, disidentstvo, intelektualna emigracija, filozofsko razmišljanje o človeški eksistenci, o naključjih... Za okvir oseminšestdeseto leto v Pragi.

In letos, po pripovedovanih tistih, ki so potovali v Češkoslovaško pred

kakimi petimi leti ter so na meji čakali na vizum cele tri ure, na mejnem prehodu Wullovitz — Dolní Dvořiště severno od Linza nobenih formalnosti, nobene posebne kontrole, kot bi šla nakupovat v Sežano. Na eni strani pretežno avstrijski avtomobilisti, ki se morda peljejo v bližnji nakupovalni center v Čeških Budějovicah, na drugi vrsta čeških škod, pa tudi renaultov in fiatov...

Vse je tako domače. Prehod meje, ki me spominja na Fernetiče, v pivnicah natakariji, ki bi po svojih fizičnih značilnostih bili prav lahko tudi Slovenci. Češki jezik, v katerem sem mislila, da se bom lahko sporazumevala, pa se je izkazal precej težaven, in kljub vsemu tako domač, da sem si nakupila časopis in nekaj knjig v češčini, slovnico pa mi je poklonila v dar naša vodička Jindra.

Jindra Lahodová

Ustrežljiva, sivolasa gospa nam razkazuje Karlov most, Hradčane in judovsko četrt v uglajeni italijanščini s tipično slovansko intonacijo. Ko pa sliši naše pogovore v slovenščini, prisluhne in nam pove, da nas razume. V lepi slovenski besedi, ki zveni tako mehko in prisrčno, se spominja svojih otroških let v rojanskem predmestju — rodila se je namreč v Trstu materi Slovenki in očetu Čehu v ulici Moreri in obiskovala celo prvi razred slovenske osnovne šole.

Vživila sem se v praško vzdušje, v to svojo praško pomlad, ki jo doživljam daleč od svoje družine. Saj so preskrbljeni, vse sem jim pripravila, celo skuhalo sem jim za več dni... Zelo so samostojni, zato ne bo problemov. Prvič po mnogih letih spet potujem. Vmes so bila leta plenice, otroškega joka in neprespanih noči. Šolski izlet v Prago je edinstvena priložnost, da spet začnem potovati...

In tako nas je gospa Jindra danes, zadnji dan našega bivanja v Pragi, pripeljala tudi na Václavské náměstí,

na Vaclavov trg. Sicer smo se tu mudili tudi prejšnje večere, v oranžnem soju svetilk, med taksisti, prekipevačimi italijanskimi študenti in turisti, sredi praškega nočnega življenja. S svojimi učenci, ki so se ob desetih zvečer prerekali, ali bi šli v diskoteko ali v Mc Donalds jest krompirčke in hamburger, nisem imela možnosti, da bi za trenutek postala in razmišljala.

Jan Palach

Povedala sem učencem, da je na trgu zgorel kot živa plamenica Jan Palach, ki je prerasel v simbol praškega odpora proti četam varšavskega pakta. Zdi se mi, kot da jim moje besede zvenijo zelo oddaljeno, zanje je vse to že zgodovina. Bolj je pomembno, kam bodo šli jest sladoleđ. Mogoče bi se tudi jaz, ko bi imela njihova leta, obnašala kot oni. Vse se jim zdi samo po sebi umevno, kot da bi bilo vedno tako. Toda, ali bodo kdaj razumeli, koliko krvi se je prelilo, koliko izobražencev so preganjali in zaprli, koliko mladih je izginilo, da se mi lahko danes mirno sprehajamo po praških ulicah?

Václavské náměstí

V ozadju Narodni muzej, desno in levo veličastne liberty zgradbe, ki jih obnavljajo, pred mano in učenci okrogla gredica, na kateri plapolala češka

zastava. Tu so fotografija Jana Palacha, slika Masaryka in Beneša in še mnogih drugih, ki so izginili... Vodička Jindra razlaga. Utrnejo se ji besede, ki jih težko razumem: »Na tem mestu je zgorel mladi Jan Palach, simbol praškega gibanja za svobodo. Postal je mučenec, toda, ali je njemu to kaj služilo? Po mojem mnenju nima mučeništvo nobenega smisla.«

Ne vem, ali so moji učenci slišali te besede, saj se itak večkrat razpršijo sem in tja. Meni, ki Prago doživljam nedvomno drugače kot oni, bodo te besede dolgo odmevale v spominu.

Fotografirala sem se ob sliki Jana Palacha. Václavské náměstí... Vrvež prestolnice... Lesketajoče se izložbe s kristalom in porcelanom, stojnica z zelenjavo in sadjem, butik, dobro založena knjigarna, restavracija Mc Donalds, trgovine z najsodobnejšim materialom... kaže, kot da se vse razvija v skladu z zakoni tržnega gospodarstva.

Kot da bi tu od vedno dihali zrak svobode...!

Toda jaz vem, da ni tako... Praga me je očarala, vrniti se moram, z družino... Odkriti moram njene skrite kotičke, spoznati njen skriti, resnični obraz...

Nasvidenje, Václavské náměstí!

Majda Artač Sturman

Slovenski alpinizem: kaj zdaj?

Ob stoletnici organiziranega slovenskega planinstva, ki so jo pred kratkim slovesno proslavili v Cankarjevem domu v Ljubljani, se moramo vprašati marsikaj. Kam sedaj? Kako naprej? Kaj popraviti, izboljšati ali urediti? Pri tem sicer mislimo predvsem na alpinizem, ki je najbolj »popolna« oblika hoje v gore, kar seveda nikakor ne pomeni, da je »važnejša«, je le različna...

Slovenija je vsekakor planinski narod. V razna društva, ki spadajo pod okrilje Planinske zveze Slovenije, je vpisanih okoli 95 tisoč članov (pred nekaj leti smo celo dosegli zavidljivo

številko 102 tisoč, kar pomeni, da smo prebili magično mejo). Takega povprečja zlepa ne najdemo v Evropi (o kateri imamo dokumentirane podatke) in verjetno niti v svetu. Torej je približno vsak dvajseti Slovenec vpisan v kako planinsko društvo in najmanj vsaj vsak deseti je bolj ali manj aktiven planinec. To so spodbudni podatki, sedaj pa se moramo vprašati, kaj pomenijo.

Če namreč organizacijska, etična in »kvalitetna« struktura ni na višini kvantitete, se takoj zmanjša tudi po

Dušan Jelinčič

Najvišji svetovni vrhovi

Vesele velikonočne
praznike

FARCO s.r.l.
FINE CHEMICALS

KEMIJA
FARMACEVTIKA

34132 TRST
Ul. del Lavatoio 4
Tel. (040) 365424
Telex: 461012
Telefax: (040) 363918

Filiala GORICA:
Ul. Trieste 160 - Tel. (0481) 20769

 infordata s.r.l.

- OSEBNI RAČUNALNIKI IN PERIFERNE ENOTE
- APLIKATIVNI PROGRAMI ZA UPRAVLJANJE PODJETIJ
- POTROŠNI MATERIAL ZA INFORMATIKO
- UVOZ-IZVOZ

Trst - Ul. Muggia, 15 - Tel. (040) 381160-381616-Fax (040) 381110

GOSTILNA

Città di Londra

A. Rossa & C. snc

34132 TRST
Ul. Ghiberti 2
Tel. (040) 365188

Slovenski alpinizem: kaj sedaj?

◀ IIII 9

men slednje. Pri tem pa menimo, da se je slovenska planinska organizacija vedno znala obnavljati in ohranjati svoj organizacijski in etični naboj. Dovolj je, da pomislimo, kako dobro je na Slovenskem npr. organizirana mreža raznih veznih poti s Transverzalo na čelu, kako so v večini planinske poti in planinske kočje dobro vzdrževane in kako je še danes ostal neokrnjen slovenski planinski kodeks (vinjeni »planinci« pred lahko dosegljivimi kočami so na srečo še vedno prej izjema kot pravilo).

Sedaj pa preidimo k ekstremni, najbolj elitni panogi hoje v gore, torej k alpinizmu. Slovenski alpinizem je moral dolgo let dohajati tistega iz sosednjih držav, dokler ga je končno dohitel in v mnogih primerih celo prehitel, tako da lahko mirno trdimo, da je Slovenija, poleg vsega, tudi narod vrhunskega alpinizma. V svetu smo danes namreč poznani tudi po našem alpinizmu. Začetki so bili sicer težavni, saj smo morali vedno dohajati drveči vlak svetovnega alpinističnega gibanja. Med vojnami smo se lahko pohvalili s Klementom Jugom, Miro Marko Debelakovo (kateri figura je še danes daleč premalo poznana, čeprav jo lahko imamo za eno največjih alpinistk vseh časov) in še z drugimi, vendar pa smo na tujem, kjer se je kresila zgodovina alpinizma, izostajali. Tu mislimo predvsem na osvajanje Everesta in velikih alpskih sten, npr. Eigerja v Centralnih Alpah.

Za odhajajočim vlakom smo se uspešno podali v sredini šestdesetih let, nanj pa stopili desetletje kasneje, točneje leta 1975, ko smo osvojili himalajski osematisočak Makalu po prvenstveni smeri. Naslednje desetletje je bilo prepolno velikih uspehov, ki so odmevali tudi v svetovni javnosti. Gre predvsem za osvojitve Everesta po prvenstveni smeri leta 1979 in za uspehe na drugih himalajskih osematisočakih. Naposled pa je nastopilo leto 1990, v katerem je Kranjčan Tomo Česen opravil največji alpinistični podvig vseh časov, ko je sam prvi preplezal južno steno četrte najvišje gore na svetu, osematisočaka Lotse. Na ta podvig smo lahko vsi ponosni, saj gre za enega največjih športnih dogodkov vseh časov sploh. Zato je toliko bolj žalostna (in uničujoča) polemika, ki se je razvila v zadnjih dneh med samim Česnom in Vikijem Grošljem, ki Česna javno sprašuje, zakaj je ta uporabil tudi njegove diapozitive kot dokaz, da je res osvojil Lotse po novi smeri. Čeprav je že bila umeščena razsodiščna komisija, ki naj odkrije resnico, ne moremo mimo dejstva, da je ta polemika, kakorkoli se bo že zaključila, povzročila veliko škodo slovenskemu alpinizmu (in torej posredno tudi slovenski državi) in da je nastala v notranjosti slovenske alpinistične stvarno-

sti, predvsem pa, da je bila povsem odveč, saj je treba »umazano perilo« vedno prati v intimnosti domačega okolja.

Kam sedaj? Mimo razvoja te izredno neprijetne polemike imamo občutek, da je svetovni alpinistični vlak spet zelo pohitel. Da se razumeno: še smo v samem svetovnem vrhu, vendar pa se bomo morali potruditi na vseh nivojih, da tam tudi ostanemo. V himalajizmu smo med prvimi tremi državami na svetu, v t.i. klasičnem plezanju, oz. plezanju velikih svetovnih sten recimo med desetimi najbolj uspešnimi državami, v športnem plezanju, ki je trenutno najbolj razširjena veja alpinizma, smo nekje pod vrhom, vendar pa že nekoliko zaostajamo za njim, predvsem na tekmovanjih, kjer so Francozi, Britanci, Švicarji, Italijani, Nemci, Američani in Japonci res izredni. Vsekakor je skupni obračun pozitiven, vendar pa je dovolj že zelo malo, da to privilegirano mesto izgubimo. Drveči vlak svetovnega alpinizma spet hiti s polno paro, vtis pa imamo, da njegovo pot večkrat spremlja topel monsunki veter z juga, ki nikoli ne napoveduje izboljšanja vremena. Sicer pa je to odsev časa, v katerem živimo, alpinizem pa v tem okviru ni bil nikoli izjema...

Dne 18. t.m. bo v prostorih Tržaškega velesejma

**18. občni zbor
Slovenskega deželnega
gospodarskega združenja**

pod geslom

**»S PODJETNOSTJO
IZ KRIZE V RAZVOJ«**

DAROVI IN PRISPEVKI

V spomin na pokojno ženo Miro je dr. Drago Štoka daroval 200.000 lir v tiskovni sklad Novega lista.

* * *

Dr. Egidij Vršaj je daroval 50.000 lir v tiskovni sklad Novega lista.

Janko Jež

Dr. E. Besednjak v borbi za naš jezik

Značilna seja rimskega parlamenta

Poslanec E. Besednjak

Vesel sem, da imam knjigo, v kateri je objavljen govor državnega poslanca Engelberta Besednjaka, ki ga je imel 13. maja 1926 v rimskem parlamentu. Knjigo sem seveda pri raznih selitvah založil. Slučajno sem jo našel pred nekaj dnevi, ko sem brskal po knjižnici. Naslov je: **Istra pod Italijo**. Napisal jo je Ernest Radetič. Izšla je v Zagrebu leta 1944 in obravnava dogodke med leti 1918 in 1943, to je od konca prve svetovne vojne do brezpogojne kapitulacije Italije 8. septembra 1943. Članek, ki me je zanimal, je na straneh 174-183. Naslov je enak temu, ki sem ga uporabil za ta sestavek.

V uvodu pravi avtor, da nam je na volitvah leta 1921 uspelo kljub najbolj strahnemu nasilju poslati v rimski parlament pet poslancev: Hrovata dr. Uliksa Stangerja iz Opatije, in štiri Slovence: dr. Josipa Vilfana, dr. Karla Podgornika, Virgila Ščeka in Josipa Lavrenčiča.

Naslednje volitve so bile leta 1924. Nasilje je bilo se hujše kot pri prejšnjih. Zato Hrvatom ni uspelo izvoliti nobenega kandidata, Slovenci pa smo izvolili dva, in sicer spet dr. Josipa Vilfana in prvič dr. Engelberta Besednjaka. Ker je bila usoda istrskih Hrvatov enaka usodi tržaških in goriških Slovencev, sta bila oba slovenska poslancev istočasno tudi zastopnika istrskih Hrvatov v rimskem parlamentu.

Samo prikaz poteka seje parlamenta z dne 13. maja 1926 nam bo dokazal, kakšno razpoloženje je vladalo pri italijanskih politikih glede odnosa do slovenskih poslancev. Seja je prikazana točno po uradnih stenografskih zapisih. Šlo je za govor Engelberta Besednjaka o šolskem vprašanju in zloglasnih dodatnih šolskih urah v zvezi z Gentilejevo reformo tistega leta, s katero je rimska vlada ukinila slovenske šole v Italiji. Pravzaprav je minister Gentile z vladnim dekretom enostavno dal zamenjati učni jezik iz slovenskega v italijanskega. Zato pristojna zavezniška oblastva niso imela posebnih težav, ko so po koncu druge svetovne vojne v zadevnem že veljavnem zakonu spet samo z navadnim vladnim dekretom spremenila italijanski učni jezik spet v slovenskega.

Na ministrskem stolčku v parlamentu je na seji 13. maja 1926 že sedel Gentilejev naslednik Fedele.

Besednjak je začel svoj govor rekoč, da kot zastopnik slovenske manjšine nima lahkega stališča, ko mora govoriti o prosvetnem proračunu, skušal na bo vseeno napraviti svojo dolžnost.

Besednjak: Naj parlament in država vesta, kakšno mišljenje ima naše ljudstvo o šolski politiki fašistične vlade. V svojem govoru bom iznesel samo nekaj golih dejstev.

Šolska zakonodaja, ki jo je uvedel minister Gentile, je zatrla vse osnovne in srednje šole v Julijski krajini in postavila na glavo kulturno življenje našega ljudstva (nemir in vpitje v parlamentu).

Starace: (ki sedi poleg Besednjaka) Pazi, da ne boš govoril neumnosti!

(Pristopijo kvestorji — to je reditelji — in nagovarjajo Staraceja, naj zapusti sedež in se vrne na svojega v sredini med ostale poslance.)

Besednjak: (nadaljuje) Proti vsem vzgojnim načelom, ki so jih priznali in osvojili vsi vzgojitelji omikanih narodov — tudi italijanski — ste odpravili materin jezik otrok kot učni jezik in ga ponižali na neobvezen predmet, kot sta na primer ples ali petje.

(Skupina poslancev, ki stoji na Besednjakovi desni strani, začne tolči po klopih in vpiti. Vse preglasuje gromki Staracejev glas.)

Besednjak: (nekoliko počaka, nato nadaljuje) Gre za zloglasne dodatne ure, za katere so slovenski starši morali pisati celo posebne prošnje, medtem ko je bil italijanski jezik, ki ga ljudstvo ne razume in ga zato niti ne zahteva...

Glas: Naučili se vendar boste italijanščine! Morate se je naučiti!

Lapi: Tako je!

Mussolini: Vi dobro govorite italijansko, saj slišimo, kako govorite...

Besednjak: Da, toda jaz nisem kmet ali šestletni otrok...

Mussolini: Otroci se zlahka naučijo jezika...

Besednjak: Rad bi videl, gospod ministrski predsednik, ali bi se Vaši lastni otroci radi učili namesto italijanščine recimo angleščino.

Poslanec Ricci: Govorijo odlično italijansko in služijo v prostovoljni milici, moj dragi gospod.

Predsednik parlamenta: Ne spuščajmo se v učene razprave. Nadaljujte, gospod Besednjak.

Besednjak: Neobvezen pouk materinega jezika (par ur na teden) je vse, kar nam je ostalo od ponosne zgradbe, ki si jo je naše ljudstvo postavilo z velikim naporom v teku enega stoletja (nemir in vpitje). Ta neobvezni pouk je služil prosvetnemu ministertvu kot sleparija, da bi vam površni ljudje verjeli, da spoštujete materinščino slovenskega prebivalstva. »Mi spoštujemo in častimo Vaš jezik...«

Poslanec Ciano (ki je mislil, da Besednjak hvali italijanščino, začne mahati

Vesele velikonočne
praznike

Svet slovenskih organizacij
vošči članom in vsem Slovencem
prijetne velikonočne praznike

TK TRŽAŠKA KNJIGARNA TG

želita svojim cenjenim odjemalcem
vesele velikonočne praznike

Trst, ul. Sv. Frančiška 20, Tel. (040) 635969

HOTEL - RESTAVRACIJA
Furlan

vesele in prijetne velikonočne praznike

REPENTABOR - TEL. (040) 327125

Trattoria Gostilna
1870
Devetak

Vrh Sv. Mihaela 48 - Sovodnje ob Soči (GO)
Tel. 0481/882005-882488

Vesele velikonočne praznike

DRUŠTVENA GOSTILNA

Prosek 280 - Trst - Tel. 040/225039

zaprto ob četrtkih

SLAŠČIČARNA

Saint Honore'

VELIKONOČNI PIRHI DOMAČE PRODUKCIJE

OPČINE - TRST - PROSEŠKA UL. ŠT. 2 - ☎ 040/213055

Ponedeljek zaprto

OO DANEV

PRAZNIJENJE GREZNIC
IN ČISTILNIH NAPRAV

ČIŠČENJE ODOČNIH KANALOV
Z VODNIM PRITISKOM

VZDRŽEVANJA IN POPRAVILA
ČISTILNIH NAPRAV

OPČINE - TRST
Ul. dei Cardì 3/1
Tel. 040/211336-213592

»Velikonočni čas
odpira naša srca,
strahote vojne,
nasilja in lakote
pa nas nagovarjajo, naj
zastavimo svoje sile za
uresničevanje pristnih
človeških odnosov,
sožitja, enakopravnosti
in solidarnosti med
nami in v svetu.«

Slovenska skupnost
v deželi
Furlaniji-Juljski krajini

z rokama in divje vpiti) Jezuit! Jaz sem vedno trdil, da si prefriganec. Slepri! Jezuit! (V parlamentu nastane vik in krik.)

Besednjak: Samo počasi! Vi niti ne veste, kaj hočem povedati.

Predsednik parlamenta: Nadaljujte, poslanec Besednjak!

Besednjak: »Mi spoštujemo in častimo Vaš jezik! Zato smo Vam dali dodatne učne ure«, so vpili med mojim zadnjim govorom poslanci vladne večine (Mussolini se smeji), ki so bili tako dobri, da so me poslušali. Toda istočasno, ko so v tem parlamentu odzvanjali taki vzkliki in ko se je minister Casati hvalil s temi dodatnimi učnimi urami, so šolska oblastva v naših krajih na vseh področjih gazile predpise glede poučevanja našega jezika. Predložil sem nasledniku senatorja Casatija, to je gospodu Fedelu, nekaj desetih interpelacij (poslanci so se začeli razgovarjati, toda Mussolini se smeji), s katerimi sem opozoril ministra, da se šolski zakon v naših krajih krši vsak dan. Prosil sem gospoda ministra Fedela za razgovor. Izročil sem mu listino z zapisom nič manj kot 65 šolskih občin, v katerih oblastva niso hotela izvršiti zakonske odredbe, ampak so samovoljno ukinila dodatne učne ure. Rekel sem ministru, da gre za fašistični zakon in da bi vsaj fašisti morali spoštovati zakone, ki so jih sami izoblikovali...

Balbo: In kaj je odgovoril?

Besednjak: Malo potrpite. Izjavil sem ministru, da kdor ruši zakon, ruši državo, ker država ne more imeti drugega temelja kot zakonitost, iz katere izvira ves red v socialnem življenju (Fedele postaja nemiren in nekaj nemirno brblja). Razložil sem mu, da se prebivalstvo protivi nezakonitosti in da so v nekaterih istrskih občinah izbruhnile celo stavke.

Bilucaglia: (istrski fašist) To ni res! To pravite vi!

Besednjak: Omenim naj samo eno občino: Sveti Petar u Šumi! (v parlamentu nastane strašen vik; vsi vpijejo, Mussolini, ki je zelo pazljivo poslušal, se obrne k ministru Fedelu in ga nekaj upraša. Ta odgovarja in krili z rokami.)

Besednjak: (nadaljuje) Vse moje zahleve po pojasnilih so bile zaman... (strašno vpitje).

Predsednik parlamenta: Poslanec Besednjak, nadaljujte svoje govor...

Besednjak: Prekinjajo me!

Predsednik parlamenta: Ne ozirajte se na prekinitve.

Besednjak: (nadaljuje) Posledice mojega posredovanja so bila značilna. Starši, ki se zaradi zdravega in hvalevrednega občutka za pravico niso hoteli podvreči krivic, so bili kaznovani z globo, medtem ko so pravi krivci in zavestni rušitelji zakona, učitelji in šolski nadzorniki, ostali nekaznovani, čeprav so...

Minister Fedele: Oni so odlično izvršili svojo dolžnost (parlament ploska).

Besednjak: Jemljem na znanje izjavo prosvetnega ministra, ki trdi, da je dolžnost, in to odlična dolžnost državnih oblastev gaziti vse zakone...

Minister Fedele: Naša dolžnost je, da italijanske državljanke vzgajamo.

Besednjak: Ti državni uslužbenci so ostali nekaznovani, čeprav so prisegli na svojo čast, da bodo spoštovali zakone in skrbeli za njihovo izvrševanje. Minister Fedele je s svoje strani imel za potrebno,

da začeto delo izpelje do kraja, zato je s kraljevim dekretom z zakonsko močjo dne 21. novembra 1925 ukinil tudi te dodatne učne ure v novih pokrajinah...

Minister Fedele: Dodatne ure so bile sama sleparija. Hotel sem biti iskren (ves parlament zaploska).

Besednjak: Zelo sem hvaležen parlamentu, da ploska zaradi ukinitve dodatnih učnih ur, ker to ploskanje pomeni več kot sto mojih govorov... Namesto pravic je minister uzakonil nezakonitost in to nezakonitost raztegnil na vse občine Julijske krajine in Južne Tirolske.

Glas: Ne pretiravajte!

Minister Fedele: Ali nam hočete odreči pravico, da oblikujemo zakone?

Besednjak: Ugotaoljam samo dejstvo, ki je spremenilo v zakon to, kar je bilo prej nezakonito. Vi ste uzakonili nezakonitost.

Mi smo gospodu ministru hvaležni za ta božični dar, ker nam je nudil veliko korist: uničen je vsak zunanji znak in pred vsem svetom je odkrit raznarodovalni značaj vaše šolske politike! (Krik in vik.)

Dudan: Tudi Vi ste Italijan! Ali res nočete tega razumeti?

Besednjak: (se nanj ne ozira) Povejte mi kak razlog, s katerim bi lahko pred javnostjo opravičili ukinitve dodatnih šolskih ur, pri katerih se je se smelo poučevati v naši materinščini (vpitje). Nadejam si, da gospod prosvetni minister ne bo trdil, da je to napravil iz navdušenja in spoštovanja do našega jezika. Zdaj je vse popolnoma jasno in vsak dvom je odveč.

Minister Fedele: Tako je!

Besednjak: Stojimo pred dejstvom, da danes v Italiji smejo brez ovir poučevati v materinščini samo v zasebnih šolah Angleži, Francozi pa morda tudi Kitajci, medtem ko nad pol milijona Slovencev in Hrvatov, ki so italijanski državljanji in ki plačujejo davke in služijo v italijanski vojski, tega ne smejo delati niti v svojih zasebnih šolah (vik in krik).

Dudan: In še vedno ne neha! Ali zares nočete razumeti, da ste Italijani?

Minister Fedele: Kaj bi bila Avstrija napravila z našimi šolami, ki bi bila slučajno zmagala?

Besednjak: Ne vem! Vem samo, da smo bili mi Slovenci nasprotniki Avstrije. Vem pa tudi to, da ste Vi vse slovenske in hrvaške posebne šole, ki izhajajo še iz predvojnega časa, zaprli in da so oblastva vse naše prošnje, da bi odprli kakšno našo zasebno šolo, gladko odbile.

Glas: In prav so naredile (ploskanje)!

Besednjak: Vaše ploskanje bo naredilo zelo dober otis vašemu prebivalstvu (vpitje). Gladko so bile odbite tudi vse naše prošnje, da lahko odpremo svoje otroške vrtce (skupina poslancev na desni strani začne tolči po klopeh).

Ricci: Tega ne tajim, toda so italijanski, ne pa slovenski.

Glas: Živimo v Italiji!

Besednjak: To seveda vemo! Ali govorim morda o ljudstvu, ki živi na Kitajskem? Naš jezik je vendar jezik vaših sodržavljanov in ne jezik tujcev!

Giunta: Preselite se čez mejo, tam je še dovolj prostora.

Besednjak: Mi živimo na svoji rojstni zemlji (nadaljuje). Težke prilike, v katere je zabredla slovenska manjšina po objavi šolskega zakona iz leta 1923, se torej niso nič popravile, če se že niso celo po-

slabšale in razširile od ustanov na posameznike. To dokazuje postopek z učitelji slovenske narodnosti. Gre za ljudi, ki so vajeni težav in ki so navajeni vestno izvrševati zakone. Tudi po novem šolskem redu so izpolnjevali dolžnosti, ki so jim podvrženi državni uslužbenci. Ti morajo, kljub svojemu poštenemu in pravilnemu obnašanju, v zadnjem času izpostavljeni najtežjim moralnim mukam. Pred nekaj meseci so vsi na Goriškem dobili poziv, naj se vpišejo v fašistični šolski sindikat. Njihova organizacija je odgovorila, da se bodo vsi slovenski učitelji vpisali v sindikat, ako bo to odredil zakon ali naložila vlada.

Minister Fedele: Vam bi bilo seveda ljubše, ako bi se mogli vpisati v sindikat v Zagrebu.

Besednjak: To je Vaše mišljenje. Jaz ne poznam niti ene organizacije v Zagrebu.

Minister Fedele: To ni moja trditev, ampak resnica (vpitej).

Besednjak: Vidim, da ste zelo dobro informirani in da poznate celo stvari, ki ne obstajajo (nadaljuje). Odgovor učiteljev je bil pravilen in ljudje, ki jim značaj in čast kaj pomenita, niso mogli drugače odgovoriti. Toda njihov odgovor je pri voditeljih sindikata v Vidmu dvignil pravi upor. S sodelovanjem šolskih nadzornikov in didaktičnih ravnateljev ter z odobravanjem ali dopuščanjem šolskih skrbnikov v Trstu so bili uradno sklicani občni zbori slovenskih učiteljev in učiteljic na Goriškem, kjer so jim zagrozili, da bodo ob kruh...

Minister Fedele: To ni res! To je laž! Noben šolski skrbnik ni nikdar napravil kaj takšnega!

Besednjak: Pravim, da je kaj takega dopustil.

Minister Fedele: Gre morda za kak poedini primer.

Gemelli: Italija je enotna država in ne mešanica, kakršni ste bili vi Nemci v Avstriji. To dejstvo je znano. Vi imate zastarele nazore!

Besednjak: Zdaj ne govorimo o mešanicah nego o šolski politiki. (nadaljuje)... in ko so jim zagrozili, da jih bodo napodili z rodne zemlje preko meje, so jim predložili v podpis izjavo, s katero so morali zaprositi ne samo za sprejem v fašistični šolski sindikat, ampak so morali dati celo častno besedo, da zapuščajo svojo slovensko organizacijo in da v celoti odobravajo šolsko politiko fašističnih oblastev. Samo vpis v sindikat — so rekli — ni dovolj, zato so ga odklonili. Kako je možno, gospodje poslanci, zahtevati od poštenega slovenskega učitelja, da s podpisom izjavi, da popolnoma odobrava zatiranje svoje materinščine v šoli?

Ali si morete, gospodje, zamisliti moralno borbo v duši petdesetletnega moža, ki ima ženo in otroke: z ene strani čuti v sebi očetovo dolžnost, da prehrani ženo in otroke, da jih ne vržejo na cesto, z druge se pa v njemu upira vse njegovo človeško dostojanstvo, njegov čut časti, da bi podpisal izjavo, ki je lažna.

Gemelli: Italijan bi se raje izselil.

Mussolini: Vi pretiravate!

Besednjak: Predložil Vam bom, gospod ministrski predsednik, primerek takšne izjave!

Mussolini: Dobro! Morda je to res, toda Vi ste to dramaturgizirali.

Besednjak: (nadaljuje) Kakšno korist ima fašistični sindikat od članov, ki so sprejeli takšno moralno ponižanje, zavrgli svojo značajnost in se vpisali v sindikat samo zato, da bi svoji družini zajamčili kos kruha? Tega ne morem razumeti. Takšen je na kratko položaj našega šolstva.

Minister Fedele: (razjarjeno vpije) To, kar Vi trdite, je popolna laž. Morate vedeti, da učiteljev ni mogoče prisiliti, da bi se vpisali v kakršnokoli organizacijo. Oni se lahko vpišejo samo prostovoljno, svobodno, po svoji vesti.

Besednjak: Zato je tembolj treba obsoditi postopek, ki sem ga zdaj opisal. (Med velikim hrupom in vikom Besednjak nadaljuje svoj govor.) Mi zavračamo sedanji šolski ustroj ne zato, ker je v očitnem nasprotju z naravnim pravom naših družin in načeli krščanstva, ki jih ne more odpraviti nobena država in nobena vlada, nego tudi zato, ker je to proti vsaki socialni pravici.

Naši nazori ne dopuščajo, da bi bili državljani slovenske narodnosti samo vestni davkoplačevalci. Oni resnično prevzemajo nase vse finančne žrtve, ki jih predvideva zakon, in dajo državi v obliki davka del svojih žuljev, toda zato z neoporečno pravico zahtevajo, da se njihov denar uporablja v skladu z njihovimi potrebami, željami in koristimi.

Dudan: V javnem življenju Italije so oni samo italijanski državljani in ne morejo biti drugo kot samo italijanski državljani.

Besednjak: Da sem to jaz?... Mi Slovenci in Hrvati plačamo vsako leto nekaj milijonov lir šolskega davka, ki ga prosvetni minister troši za uničevanje slovenskih in hrvaških šol in za boj proti našemu materinemu jeziku.

Minister Fedele: (vzkipi) Jaz ne trošim v ta namen niti ene same stotinke. Šole se vzdržujejo z državnim denarjem.

Besednjak: Država pa naravno jemlje denar z oblakov ali ga trga z drevja. Davke plačujemo državljani, plačujemo jih mi, to je naš denar.

Fedele: Italija popravlja šole v Istri, ki so bile same ruševine.

Besednjak: Gospod minister, ne govorim o šolskih zidovih, ampak o jeziku. Če bi šlo samo za zidove, bi se lahko knalu sporazumeli. Takšna politika je v očitnem nasprotju s potrebami davkoplačevalcev, takšna politika je nemoralna! (vpitej, protesti, minister Fedele dviga roke) Vi, gospod minister, nas silite, da Vam plačujemo letno davščino, nas silite, da pomagamo pri lastnem raznarodovanju. Ako nam nočete vrniti šole, ki ste nam jih odvzeli, in nočete spet uvesti v državne šole naš materin jezik, vrnite nam tiste milijone lir, ki jih iz leta v leto darujemo v državno blagajno. Dovolite, da si sami organiziramo šole z lastnim denarjem! (krik in vik.)

Ko sem prečital kraljev dekret z zakonsko močjo z dne 31.1.1924, sem opazil, da vlada dovoljuje v Tripolisu in Kirenajki arabske šole za državljane muslimanske vere.

Dudan: To niso državljani, ampak podaniki.

Glas: Tam ni Italija, ampak kolonija.

Besednjak: Torej vidite, kako malo zahtevamo! Zaradi plemenskih razlik, ki so v Afriki, priznava vlada potrebo, da so

Vesele velikonočne praznike

draguljarna malalan

NARODNA ULICA 28 - OPČINE (TRST) - TEL. 040/211465

L'AGRARIA ZAVADLAV

Vse vrste semen, sadik sadnega drevja - raznovrstna hrana za domače živali

GORICA - TRŽAŠKA ULICA 18
Tel. 0481/520898

O B U T V E U S N J E N A G A L A N T E R I J A

Heart

O P Č I N E
Narodna ulica 122
Tel. (040) 213900

PIZZERIA - GOSTILNA

»VETO«

Peč na drva

OPČINE - Proseška ulica 35 - Tel. 040/211629

BAR - BUFFET - PIZZE

»da RINO«

OPČINE - Narodna 65 - Tel. 040/213821

FORTUNATO

TRST - UL. PAGANINI 2
TEL. 040/630460

Buffet BENEDETTO

TRST - UL. XXX. OTTOBRE 19
TEL. 040/632964

Gostišče

NANUT

GORICA - TRŽAŠKA ULICA 118 - TEL. 0481/20595

Vesele velikonočne praznike

KATOLIŠKA KNJIGARNA Gorica

- šolske in pisarniške potrebščine
- slovenske knjige
- devocionalije
- galerija

GORICA, Travnik 25 - Tel. (0481) 531407

GOSTILNA Sardoč

vošči
vesele velikonočne praznike

Prečnik, 1/B - Tel. (040) 200871

Švara S. & Masten S.

avtomehanična delavnica
karoserijska popravila
avtoodpad

Sesljan (avtocesta) - Tel. (040) 299768

Rešujemo vse vaše avtomobilске probleme

Cremcaffé

vošči svojim cenjenim strankam
vesele velikonočne praznike

poleg italijanskih tudi arabske šole. Predlagam, da se načela šolskega sistema v Libiji raztegnejo tudi na slovensko manjšino v Julijski krajini. Toda povem vam, da ta predlog postavljam ne iz ironije, ampak zaradi obrambe naše narodnosti.

Glas: Kakšne narodnosti?

Besednjak: Recite torej jezika. Kakor Vam je drago! Mi sprejemamo kakršnokoli predlog in kakršnokoli rešitev, samo, da se zaščiti naš jezik in zavaruje svoboden razvoj naše kulture. To je naša neizpodbitna človeška pravica...

Giunta: Tu smo mi gospodarji!

Besednjak: To dobro vem! To občutimo vsak dan!

General Baistrocchi: Ako nočete biti z nami, pripravite prtljago in odidite!

Besednjak: Pod pogojem, da mi Vi nesete kovčke... V našo korist in, verjemite, tudi v korist države je, da omogočite popolno svobodo naši kulturi in našemu jeziku...

Fedele: In vašemu političnemu napredku.

Besednjak: ... našemu jeziku, ki je končno jezik pol milijona Vaših sodržavljanov!

Greco: Mar nimate vseh pravic?

Besednjak: Ne, poslanec Greco! Ako imate Vi pravico poslati svojega otroka v šolo, da se tam uči v svojem materinem jeziku, moram imeti tudi jaz pravico, da svojega otroka pošljem v šolo, kjer se bo učil v svojem jeziku.

Greco: Vi ste bili doseljenci in pritepenci celo v Avstriji.

Lunelli: Vi si morate vtepati v glavo, da ste sedaj Italijani.

Greco: Vi ste poražen narod.

Besednjak: Vi lahko zahtevate od Slovencev in Hrvatov Julijske krajine, da so poštene državljanji, pokorni državnim zakonom in v tem boste uspeli. Toda nikdar

ne boste uspeli iztrebiti našega jezika in našo slovensko zavest. Ko bodo odpravljene vse šole in odpuščeni vsi učitelji, se bo vsaka slovenska družina spremenila v šolo. Vse matere in vsi očetje bodo postali učitelji, ki bodo iz roda v rod prenašali naš jezik in našo narodnost...

S temi besedami je državni poslanec Engelbert Besednjak končal svoj govor.

NOVICE

Tudi v Trstu je bila prejšnji petek, 2. aprila, kot po vsej Italiji, manifestacija za izboljšanje gospodarskih razmer in učinkovitejšo zaposlitveno politiko. Udeleženci so se v dopoldanskih urah zbrali na Trgu Unità. Med drugimi so spregovorili predstavniki vseh treh sindikalnih organizacij.

* * *

Bodočnost pomorske družbe tržaškega Lloydja je, vsaj kot sedaj kaže, zapečaten, saj Družba IRI in Finmare vztrajata pri načrtu za privatizacijo vseh državnih pomorskih družb. To pomeni, da tvega službo 500 uslužbencev. Trenutno namreč ne kaže, da bi bil kdo od zasebnikov pripravljen odkupiti to tržaško podjetje. Družba IRI naj bi plačala vse dolgove, za prihodnost pa ne jamči.

* * *

Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije je za akademsko leto 1933/94 razpisalo osem enoletnih štipendij za izpopolnitev v slovenskem jeziku na Univerzi v Ljubljani. Štipendije so namenjene vzgojiteljem, ki so zaključile 5. letnik učiteljskega ter učiteljem in profesorjem šol s slovenskim občnim jezikom. Rok za predložitev prošenj zapade 30. aprila.

Janko Jež

Giani Stuparich

(7) Ob stoletnici njegovega rojstva (1891-1961)

Pri obravnavanju dela R.S. Watsona *Die Südslawische Frage im Habsburger Reiche* (Berlin, 1913) se Stuparich dalj časa zadrži pri Hrvatih. Pri njih — pravi Apih — kaže Stuparich slabo informiranost. To velja tudi glede Slovencev.

Predlagani trializem bi samo razburil duhove. Nasprotovali bi mu Nemci, ker bi bili v tem primeru odrezani od morja. Nasprotovali bi mu Čehi, ki bi postali nepomembna manjšina v novem državnem okviru. Nasprotovali bi mu Italijani, ki bi v njem videli svojo smrt.

Samo leto kasneje, to je leta 1914, Stuparich delno omili svoje stališče o nezrelosti južnih Slovanov v okviru Avstro-Ogrske, da bi se uveljavili v novi trialistični državi. Srbi in Hrvati naj bi že dosegli trdno narodno zavest, Slovenci pa so se z upoštevanja vrednim naporom trudili, da bi se rešili pritiska dveh mogočnih civilizacij in s tem pridobili kakršnokoli že avtonomijo.

* * *

Po prvi svetovni vojni se Stuparich umiri, čeprav se v odnosu do Trsta spet pojavlja nekakšna napadalnost pri poskusu, da bi fašisti prenavljali tržaško miselnost. Pri tem se vrača na predvojna stališča, ki jih je izpovedoval v Florenci. Skušna oživeti Slataperjevo poslanstvo, ki ga Trst le s težavo dojema. *Moj Kras* je resnični pesniški krst, ki naj bi Trst oplajal, a do tega se v Trstu niso povzpeli. V Italiji so Slataperjevo izročilo razumeli, Trst pa se mu odtuja.

Že v prvih letih italijanske zasedbe so prihajale do izraza razna protislovja kot dokaz zmede in neurejenosti, ki so postale usoda Stuparichevega Trsta. V avgustu 1919 je izšla zaupna publikacija, ki naj bi jo bil Stuparich navdihnil svojemu prijatelju Federicu Comandiniju, tajniku Generalnega komisiariata za civilno službo in notranjo propagando z navodili: »Delo širjenja italijanske kulture ne sme biti ozkosrčno. Za mnoge je Slovenec (slavo) hinavski vrinjenec. Ta pojav okostenosti je skoraj infantilni. Strogo nadzorovanje

RADIO TRST A

■ **PETEK**, 9. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Okno na Arbat; 9.00 Literarni utrinek; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Marko Sosič: »Rosa na steklu«; 12.00 Alpe-Jadran; 12.40 Postne pesmi. Vokalna skupina Consort; vodi Miran Rustja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Barvna šahovnica«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.30 Črnske duhovne pesmi.

■ **SOBOTA**, 10. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 9.00 Bučanje himalajskih hudournikov; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Cankarjevem domu v Ljubljani; 11.30 Marko Sosič: »Rosa na steklu«; 12.00 Ta rozajanski glas — Oddaja iz Rezi-je; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Ciril Zlobec: »Italijanska srečanja slovenskega pesnika«; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi in glasba; 18.00 Janez Povše: »Za svobodo ali proti njej«. Izzivi in pozivi Marjana Rožanca.

■ **NEDELJA**, 11. aprila, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Bruna Pertot: »Zgodba o človeku, ki ni videl Boga«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Janez Povše: »Za svobodo ali proti njej«. Izzivi in pozivi Marjana Rožanca; 17.15 »Škof-jeloški pasijon«. Zapisal oče Romuald — Lovrenc Marušič.

■ **PONEDELJEK**, 12. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 9.00 10 minut z...; 9.10 »Ljubi... ne ljubi«, bolj ali manj resnične zgodbe o spogledovanju in nesojenih ljubeznih; 10.00 Mladinski oder: »Pirhi za mambo«; 10.30 Koncert v Cankarjevem domu v Ljubljani; 11.30 Marko Sosič: »Rosa na steklu«; 12.00 Kamen in sonce; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Pesem mladih 1993«; 15.30 Mladi val; 17.00 Mi in glasba.

■ **TOREK**, 13. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zvočna ropotarnica, glasovi in zanimivosti iz radijskega arhi-va; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Stereofonski koncert; 11.30 Marko Sosič: »Rosa na steklu«; 12.00 Neznani planet Zemlja; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mladi val (Tapu kviz); 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Jože Babič »Rosa L. - kronika o neki revolucionarki«.

■ **SREDA**, 14. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Marko Sosič: »Rosa na steklu«; 12.00 Male skrbi — veliko veselje; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Tihotapstvo, ropi, krivo-lovi in druga hudodelstva ob meji.

■ **ČETRTEK**, 15. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Obtoženci 2. tržaškega procesa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Marko Sosič: »Rosa na steklu«; 12.00 Moja srečanja z ljudmi v stis-ki; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Četrtkova srečanja.

je odvrtno in nasprotuje našim svobodnjaškim tradicijam. Učimo se slovenščine (slavo). Seznanjamo Slovence in Hrvate z Italijo, ki je tudi njihova domovina, v kateri so ne samo tolerirani, ampak polnopravni državljani. Skratka, propagiramo civilizacijo in kulturo. Jamčimo šole in spoštovanje. Italijanstvo Trsta ima naravno osnovo, ki je narodnostno izvirna in neizpodbitna, je pa tudi duhovna pridobitev, do katere je prišlo v časih, ki so nam bili nenaklonjeni. Ta pridobitev se mora nadaljevati in zanjo je zadosten pogoj za uspevanje svobode. Samo zares koristno delo nacionalne propagande je delo, ki sloni na tehtno dokazanem zanimanju za ljudske sloje«. To se čuje kot nekak odmev nekdanjega Stuparichevega kulturnega iredentizma.

S takšno propagando so italijanske oblasti leta 1866 preslepile Beneške Slovence in jih pripravile do tega, da so pri plebiscitu, ki naj bi odločal o njihovi pripadnosti Italiji ali Avstriji, skoraj stoo odstotno glasovali za Italijo. Glasovali so tako, ker so jim Italijani obljubljali, da bodo ohranili vse svoboščine, ki so jih že stoletja imeli pod Beneško Republiko. Razen tega so jim obljubili tudi slovensko učiteljske, da se bodo lahko vzgajali vodilni kadri. Namesto tega so Italijani kmalu ustanovili v Špetru italijansko učiteljske in začeli s sistematično asimilacijo slovenskega življa, ki že več kot sto let čaka na izpolnitev obljube o narodnostnih in političnih svoboščinah.

Prezzolini je Stuparicha nagovarjal, naj se vključi v politično delo, češ da so na Kraljevi guberniji (današnji Prefekturi) naklonjeni misli o pojavu novih ljudi, ki bodo kos novim nalogam. Stuparich pa odgovori 13.9.1919 Prezzoliniju, da upa na profesorsko službo. Ta mu bo dala možnost, da bo mogel skrbeti tudi za zasebno življenje. Tri leta in pol ujetništva so mu pustila grenak priokus glede drobnih življenjskih vprašanj. Njegovo zanimanje glede dogodkov je zgolj kontemplativne narave. Čuti, da piše brez posebnega zanimanja, ne da bi v pisanje vpregel vsega svojega duha kot nekoč.

Stuparichu pa je uspelo, da je na Prezzolinijevo pobudo in priporočilo dobil mesto ravnatelja Italijanskega inštituta in vzporedno lektorat italijanščine na univerzi v Pragi. Medtem pa so v Trstu ugodili njegovi prošnji in ga imenovali za rednega profesorja na klasičnem liceju Dante. Tako je postal profesor italijanščine in latinščine ter obenem razrednik vseh osem let, ki sem jih prebil pod njegovim mentorstvom od šolskega leta 1924-25 do 1931-32.

* * *

Vesele velikonočne praznike

ŽELEZNINA

TERČON

Nabrežina, 124
Tel. (040) 200122

tiskarna graphart

TRST
Viale D'Annunzio 27/E
Tel. (040) 772151

Knjigarna
Terčon

Nabrežina, 103
Tel. (040)200142

PLOŠČICE - SANITARIJE
Karlo Rolich

Nabrežina Kamn. 35/c
Tel. (040) 200371

ZIDARIČ

s.n.c.

papirnati proizvodi
čistila

Nabrežina, 120
Tel. (040)200232

**Narodna
in študijska
knjižnica**

želi
svojim obiskovalcem
vesele praznike

KOSIČ

Trgovina obutve v Gorici

ul. Raštel 7 - ul. Oberdan 7
Tel. 0481/535162-535520

K2ŠPORT

ul. Raštel 19
Tel. 0481/531884
GORICA

CVETLIČARNA

Elena

KIOSK
Ul. Carducci 2 - TRST
Tel. 040/370209

Vesele velikonočne praznike

POSOJILNICA OPČINE ● KMEČKA IN OBRтна
 HRANILNICA IN POSOJILNICA V NABREŽINI
 ● KMEČKO OBRтна HRANILNICA DOBERDOB
 ● KMEČKO DELAVSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA
 V SOVODNJAH ● KMEČKA BANKA GORICA
 ● TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

Zdaj imam možnost, da pri obravnavanju Stuparicheve osebnosti kaj o njem povem tudi kot šolniku. Stari sedež liceja Dante je bil v klasicistični stavbi za pošto palačo na nekdanjem Evangeličanskem trgu, zdaj Trg Panfili, kjer je nekoč morje segalo do obrežja blizu trga, na katerem si je družina Panfili postavila manjšo ladjedelnico. Klasična gimnazija — licej je imela dva vhoda, glavni vhod je bil nasproti palače Panfili, stranski pa je bil nasproti poštne palače in je služil samo za profesorje. Po tedanji šolski ureditvi je bil klasični študij tako urejen: najprej smo po obveznem sprejemnem izpitu tri leta obiskovali nižjo gimnazijo. Sledil je sprejemni izpit za vstop v prvi razred klasične gimnazije. Na koncu drugega letnika pa je sledil izpit za obiskovanje triletnega klasičnega liceja. Maturo smo tedaj opravljali iz vseh predmetov.

Giani Stuparich je prihajal v šolo točno četrte ure pred začetkom pouka. Vstopil je v razred, brž ko je odzvonilo. Bil je vedno oblečen v temno obleko. Bil je visoke postave in slok. Njegov nastop je bil eleganten. Čakali smo ga stoje. Molče je s počasnim korakom stopil do katedra. Vedno je nosil naočnike. Vsedel se je. Le pri spraševanju je stopal med klopki. Takoj na začetku je pregledal zvezke z domačo nalogo. Pri uri iz italijanščine je zahteval tudi preparacijo. Vsakdo izmed nas si je moral v poseben zvezček zabeležiti neznane izraze, posebno leksikalne zveze in rekla, ki smo jim morali dodati razlago. Mnogo smo se morali učiti na pamet, posebno pri Manzoniu, kajti njegov jezik mu je posebno godil. Tudi iz Dantejeve Božanske komedije smo se morali učiti na pamet po več tercin hkrati. Spominjam se sošolca Vaccarija. Znal je na pamet ves Pekel!

Pri spraševanju je bil Stuparich natančen. Zahteval je odgovore in razlago v pravilni italijanščini. Pri latinščini so morali biti prevodi smiselni, ne pa dobesedni. Ko smo prevajali skupinsko, seveda ustno in »ex abrupto« razne avtorje, je večkrat pokazal name, kadar ni bil zadovoljen z odgovori drugih. Bil sem namreč precej dober pri prevajanju iz latinščine. Pešal pa sem pri prevajanju v latinščino. Isto je veljalo tudi za grščino.

Dvakrat sem imel občutek, da mi je Stuparich pri spraševanju naredil krivico. Prvič je to bilo v drugem razredu gimnazije. Bil sem dober teden bolan zaradi gripe. Sošolec Guido Schloss — Silossi, ki je stanoval v ulici Boccaccio, mi je vsak dan sproti poročal o predelani snovi in o domačih nalogah, ki jih je bilo treba napraviti.

(dalje)

MOJE VELIKONOČNO VOŠČILO

»Nikoli več velikega petka za slovenski narod, temveč samo resnično "vstajenje" in zmaga dobrega nad zlim. Rane, ki ga je to zlo prineslo slovenskemu narodu, se še ob "vstajenju" vidijo in bolijo. Daj Bog, da bi se kmalu zacelile.«
Vinko Levstik

LEVSTIKOVA HOTELA V ITALIJI

PALACE HOTEL je v samem središču Gorice, približno en km od državne meje. Ponaša se z odlično restavracijo, dnevnim barom, dvema dvoranama za 120 obiskovalcev in lastnim zaprtim parkiriščem.

V udobnih sobah je skupno 150 postelj. V sobah so kopalnica, sušilec za lase, mini bar, telefon in radijski ter televizijski sprejemnik.

Za dobro počutje in informiranost gostov skrbi slovensko osebje.

Naslov: PALACE HOTEL, Corso Italia 63, 34170 GORIZIA
GORICA, tel. 0481/82166, fax 0481/31658

Na novo odprti HOTEL EMONA, II. kat.
je v zgodovinskem središču Rima

Vse sobe imajo lastno kopalnico, radijski in televizijski sprejemnik, telefon in mini bar.

Tudi tukaj boste v družbi rojakov, ki bodo pripomogli k vašim lepšim počitnicam.

Pokličite nas na telefon: 06/7027827 ali 7027911; fax 06/708787
Naslov: HOTEL EMONA, Via Statilia 23, 00185 ROMA
V obeh hotelih imajo slovenski gostje popust! Pričakujemo vas.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.